

ÎNTREBĂRI & RĂSPUNSURI

DREPTUL FAMILIEI

1. Care persoane pot încheia o căsătorie?

Pentru încheierea căsătoriei este necesar consimțământul reciproc, neviciat, exprimat personal și necondiționat, al bărbatului și femeii care se căsătoresc, precum și atingerea de către ei a vârstei matrimoniale (18 ani).

Nu se admite încheierea căsătoriei între:

- persoane dintre care cel puțin una este deja căsătorită;
- rude în linie dreaptă până la al IV-lea grad inclusiv, frați și surori, inclusiv cei care au un părinte comun;
- adoptator și adoptat;
- adoptat și rudă a adoptatorului în linie dreaptă, până la al II-lea grad inclusiv;
- curator și persoană minoră aflată sub curatela acestuia, în perioada curatelei;
- persoane dintre care cel puțin în privința uneia este instituită o măsură de ocrotire judiciară (ocrotire provizorie, curatelă sau tutelă) și lipsește autorizarea prevăzută de lege la încheierea căsătoriei;
- persoane condamnate la privațiune de libertate în perioada când ambele își ispășesc pedeapsa;
- persoane de același sex.

De reținut că, orice persoană poate face opunere la căsătorie, dacă există un impediment legal ori dacă nu sînt îndeplinite alte cerințe ale legii, expunându-și în scris motivele și anexând dovezile invocate. Serviciul de stare civilă este obligat să verifice opunerile și, dacă acestea se confirmă, să refuze încheierea căsătoriei.

2. Cum se încheie o căsătorie?

Căsătoria se încheie de către serviciul de stare civilă în a cărui rază teritorială domiciliază unul dintre viitorii soți sau părinții acestora. Căsătoria se poate încheia în afara sediului serviciului de stare civilă (acasă, la spital etc.) dacă, din motive temeinice, unul dintre viitorii soți se află în imposibilitatea de a se prezenta personal la serviciul de stare civilă. Locul unde s-a încheiat căsătoria (cu adresa concretă), precum și motivele se vor indica în actul de căsătorie la rubrica "Mențiuni".

Încheierea căsătoriei se face în prezența persoanelor care se căsătoresc. În acest sens, se va depune personal o declarație, în formă scrisă, la serviciul de stare civilă. În declarația de căsătorie se indică, în mod obligatoriu, consimțământul viitorilor soți de a încheia căsătoria, lipsa impedimentelor, prevăzute de lege, la căsătorie.

La declarație se va anexa: actele de identitate; certificatele de naștere; certificatele prin care se atestă trecerea controlului medical și, după caz, a dovezilor privind desfacerea sau încetarea căsătoriei, precum și a deciziei privind reducerea vârstei matrimoniale, în condițiile art.14 din [Codul familiei](#); bonul taxei de stat.

Încheierea căsătoriei se face în termen de o lună de la data depunerii declarației de căsătorie. În cazul încheierii căsătoriei într-un termen redus, conform art.12 din [Codul familiei](#), viitorii soți vor depune în acest sens o cerere scrisă, anexând actul prin care se confirmă motivul urgenței. Persoana responsabilă din cadrul organului de stare civilă va decide în privința reducerii termenului de încheiere a căsătoriei, făcând mențiunea respectivă pe cererea depusă. De reținut că, la dorința viitorilor soți, oficierea căsătoriei poate fi efectuată contra plată: în mod solemn; în afara organului de stare civilă; în afara programului de lucru și în zile de odihnă.

3. Unde poate fi încheiată căsătoria în afara hotarelor Republicii Moldova?

Cetățenii Republicii Moldova se pot căsători în afara Republicii Moldova la misiunile diplomatice sau oficiile consulare ale Republicii Moldova. Căsătoriile dintre cetățenii Republicii Moldova și căsătoriile dintre cetățenii Republicii Moldova și cetățenii străini sau apatrizi încheiate în afara Republicii Moldova în conformitate cu legislația țării în care a fost încheiată căsătoria sânt recunoscute în Republica Moldova doar în cazul dacă au fost respectate condițiile art.11 și 14 din Codul Familiei.

Astfel, căsătoriile încheiate la misiunile diplomatice și oficiile consulare străine sânt recunoscute pe teritoriul Republicii Moldova în baza principiului reciprocității.

Ulterior, actul de căsătorie urmează a fi transcris la Agenția Servicii Publice, Departamentul Serviciul stare civilă de la domiciliul acestor cetățeni sau, după caz, la misiunea diplomatică sau la oficiul consular al Republicii Moldova. Transcrierea actelor de stare civilă se fac pe baza copiei extrasului de pe actul de stare civilă sau certificatului de stare civilă al țării respective, cu aprobarea Agenției Servicii Publice.

4. Când se poate cere împărțirea bunurilor dobândite de soți în timpul căsătoriei?

Bunurile dobândite de către soți în timpul căsătoriei sânt supuse regimului proprietății în devălmășie. Partajul averii, de regulă, se face după pronunțarea divorțului, dar poate fi făcut și în timpul căsniciei. Regula generală este că, fiecare dintre soți deține câte jumătate din totalitatea bunurilor comune. Împărțirea proprietății în devălmășie a soților poate avea loc: *Calea amiabilă; Calea judiciară.*

5. Care este vârsta matrimonială ?

Vârsta matrimonială minimă este de 18 ani. Pentru motive temeinice, se poate încuviința încheierea căsătoriei cu reducerea vârstei matrimoniale, dar nu mai mult decât cu doi ani.

Reducerea vârstei matrimoniale va fi încuviințată de autoritatea tutelară locală în a cărei rază teritorială își au domiciliul persoanele care doresc să se căsătorească, în baza cererii acestora și acordului părinților minorului. Motive ce ar permite reducerea vârstei matrimoniale, pot fi: pericolul pentru viața soțului minor, graviditatea, nașterea copilului etc.

Pentru a obține acordul autorității publice locale cu privire la micșorarea vârstei matrimoniale, viitorii soți urmează să prezinte următoarele acte:

- cererea persoanelor ce doresc să se căsătorească, prin care se cere reducerea vârstei matrimoniale;
- actele de identitate ale viitorilor soți;
- certificatele de naștere ale viitorilor soți;
- actele ce confirmă motivul de micșorare a vârstei matrimoniale (ex. certificatul medical care confirmă existența sarcinii, certificatul de naștere al copilului ce s-a născut în cuplul viitorilor soți, actul medical ce confirmă pericolul ce există pentru viața unuia dintre soți etc.).

Cererea va fi examinată în termen de cel mult o lună și va emite o decizie prin care se acceptă sau nu micșorarea vârstei matrimoniale pentru soțul minor. Decizia se aduce la cunoștința persoanelor ce au depus cerere sub semnătură, fiind invitate la sediul autorității publice locale sau prin poștă. Dacă solicitanții nu sunt de acord cu decizia autorității publice locale, în termen de 30 de zile din momentul primirii deciziei, pot depune o cerere prealabilă către autoritatea ce a emis decizia prin care se cere revocarea deciziei respective. În cazul în care persoana nu este mulțumită de răspunsul primit la cererea prealabilă sau nu a primit niciun răspuns în termen de 30 de zile, este în drept să sesizeze instanța de judecată. Cererea de contestare a deciziei privind reducerea vârstei matrimoniale se depune la instanța de judecată din raza teritorială a autorității publice la care s-a adresat.

6. Cum și unde poate fi încheiată o căsătorie între un cetățean al Republicii Moldova și un cetățean străin ?

În relațiile familiale cetățenii străini și apatrizii cu domiciliul pe teritoriul Republicii Moldova au aceleași drepturi și obligații ca și cetățenii Republicii Moldova. Cetățenii străini, cu domiciliul în străinătate, pot încheia căsătoria pe teritoriul Republicii Moldova conform legislației noastre, dacă au dreptul la încheierea căsătoriei în conformitate cu legislația statului ai cărui cetățeni sunt. Cetățenii străini și apatrizii se pot căsători în țara noastră, după propria dorință, cu un cetățean străin, un concetățean al lor, un apatrid sau un cetățean al Republicii Moldova.

Respectiv, încheierea căsătoriei dintre un cetățean al Republicii Moldova și un cetățean străin are loc la organele de stare civilă, în baza declarației comune a viitorilor soți, după expirarea termenului de o lună de la depunerea declarației de căsătorie.

7. Ce acte urmează a fi prezentate pentru încheierea căsătoriei dintre un cetățean al Republicii Moldova și un cetățean străin?

Pentru încheierea căsătoriei unui cetățean străin cu un cetățean al Republicii Moldova urmează a fi depuse următoarele acte:

- declarația de căsătorie depusă de ambii soți;
- actele de identitate ale viitorilor soți;
- certificatele de naștere ale viitorilor soți (sau duplicatele certificatelor de naștere);
- certificatul privind starea civilă (certificatul ce confirmă micșorarea vârstei matrimoniale, după caz);
- actele ce confirmă încetarea căsătoriei anterioare (certificatele sau duplicatele certificatelor de divorț sau de deces ale soțului din căsătoria precedentă, hotărârile judecătorești privind divorțul emise în străinătate) și copiile după acestea (după caz);
- copia pașaportului, inclusiv copia paginii pe care este aplicată viza de intrare-ieșire în Republica Moldova;
- dovada eliberată de autoritățile statului străin din care să rezulte că cetățeanul străin îndeplinește condițiile cerute de statul său și poate încheia o căsătorie cu un cetățean al Republicii Moldova.

Actele trebuie să fie legalizate (apostilate) în modul stabilit (pornind de la prevederile acordurilor bilaterale sau multilaterale între state) și traduse în limba de stat. Mai multe informații cu referire la apostilă se pot obține la Direcția Apostilă, care este subdiviziune a Ministerului Justiției al Republicii Moldova, adresa: mun. Chișinău, Str. 31 August 1989, nr. 82, MD 2012, tel. (+37322) 20-14-61, (+37322) 20-14-57 sau on-line.

La încheierea căsătoriei cu cetățenii străini, dacă cel puțin unul dintre ei nu cunoaște limba în care are loc procedura de înregistrare a căsătoriei, se invită un traducător, ce va asigura traducerea în limba maternă a soțului străin. Această regulă se aplică și în cazul în care una sau ambele persoane care se căsătoresc sunt surdomute, căsătoria fiind încheiată cu participarea unui interpret ce cunoaște limbajul semnelor.

8. Cum se stabilește numele la încheierea căsătoriei ?

La încheierea căsătoriei, soții, la dorință, își aleg numele de familie al unuia dintre ei sau cel format prin conexarea numelor ambilor drept nume de familie comun ori fiecare dintre ei își păstrează numele de familie pe care l-a purtat până la căsătorie, ori conexează numele de familie al celui alt soț la numele de familie propriu. Conexarea numelor de familie nu se admite când cel puțin unul dintre ele este dublu.

Schimbarea numelui de familie al unuia dintre soți nu implică schimbarea numelui de familie al celui alt soț. În momentul înregistrării divorțului, soții pot păstra numele de familie ales la încheierea căsătoriei sau pot reveni la numele de familie purtat până la încheierea acestei căsătorii.

9. Cum încetează căsătoria în urma decesului sau declarării decesului pe cale judecătorească a unuia din soți?

În cazul decesului sau al declarării pe cale judecătorească a decesului unuia dintre soți, nu apare necesitatea săvârșirii unor acțiuni în vederea încetării căsătoriei. Adică, nu este necesar să fie făcută o adresare suplimentară pentru a primi un certificat ce ar confirma încetarea căsătoriei. Căsătoria se consideră că a încetat în ziua decesului unuia dintre soți. Decesul soțului se confirmă prin prezentarea certificatului de deces eliberat de organul de stare civilă.

În cazul persoanelor declarate decedate pe cale judecătorească, căsătoria încetează în momentul când hotărârea devine definitivă, dacă în hotărâre nu este indicată o altă data a morții presupuse. Hotărârea definitivă a instanței de judecată servește drept temei pentru introducerea în actele de stare civilă a datelor privind decesul persoanei și eliberarea certificatului de deces.

10. Când o persoană poate fi declarată decedată pe cale judecătorească?

Persoana poate fi declarată decedată prin hotărâre a instanței de judecată dacă timp de 3 ani la domiciliul său lipsesc știri despre locul unde se află sau după 6 luni dacă a dispărut în împrejurări ce prezentau o primejdie de moarte sau care dau temei a presupune că a decedat în urma unui anumit accident. Un militar sau o altă persoană dispărută fără veste în legătură cu acțiuni militare poate fi declarată decedată numai după expirarea a 2 ani de la încetarea acțiunilor militare.

Declararea decesului produce aceleași efecte juridice ca și decesul fizic constatat.

Cererea privind declararea, conform art.49 și 52 din [Codul civil](#), a persoanei dispărută fără veste sau decedată se depune la instanța judecătorească de la ultimul domiciliu cunoscut al persoanei în privința căreia se solicită declararea persoanei dispărută fără veste sau decedată.

11. Ce acte urmează a fi prezentate în instanță pentru declararea decesului persoanei?

La cererea prin care se solicită declararea pe cale judecătorească a persoanei decedate solicitantii urmează să prezinte următoarele acte:

- copia actului de identitate al persoanei ce depune cerere în instanța de judecată;
- copia actului de identitate al persoanei al cărei deces se cere (dacă există în posesia persoanei care a sesizat instanța);
- acte ce confirmă lipsa persoanei de la domiciliu (certificatul eliberat de către autoritatea publică locală, de către inspectoratul de poliție, certificat de la ultimul loc de muncă etc.);
- acte ce confirmă o amenințare cu moartea, dacă persoana a dispărut în circumstanța ce prezentau un pericol de moarte sau care dau temei de a presupune că acesta a decedat în urma unui anumit accident (proces-verbale de constatare a inundației, cutremur de pământ, incendiu, accident rutier, catastrofă aeriană etc.);
- înștiințarea instituției militare despre dispariția militarului sau a altei persoane care a dispărut fără urmă în legătură cu acțiunile militare;
- actele ce confirmă că persoana interesată a întreprins toate măsurile pentru aflarea locului persoanei, dar care nu au dat niciun rezultat și nu se știe dacă persoana se află în viață.

A se reține că, la depunerea cererii urmează a fi achitată taxa de stat.

12. Care sunt efectele declarării decesului persoanei pe cale judecătorească?

Declararea decesului are aceleași efecte juridice ca și moartea fizică. Efectele declarării decesului persoanei pe cale judecătorească sunt: căsătoria se consideră desfăcută; se pornește procedura de moștenire; bunurile care-i aparțineau persoanei declarate decedată trec la moștenitori.

13. Care sunt efectele apariției persoanei declarate decedate/fără veste pe cale judecătorească?

În cazul apariției persoanei declarate dispărută fără veste sau decedată sau descoperirii locului ei de aflare, instanța judecătorească anulează, printr-o hotărâre, hotărârea sa anterioară.

Cererea de anulare a hotărârii judecătorești de declarare a persoanei dispărută fără veste sau decedată poate fi adresată chiar de aceasta sau de o altă persoană interesată. Anularea hotărârii judecătorești de declarare a persoanei dispărută fără veste sau decedată se face în cadrul aceluiași dosar dacă acesta se păstrează în arhiva instanței.

Hotărârea de anulare constituie temeiul anulării măsurilor de protecție și de administrare a bunurilor, precum și al anulării înregistrării decesului în registrul de stare civilă.

14. Cine și unde poate cere divorțul?

Divorțul poate fi solicitat de către unul dintre soți sau de ambii.

Divorțul se desfășoară de către Agenția Servicii Publice, Departamentul Serviciul de stare civilă, și pe cale judecătorească.

15. Când căsătoria poate fi desfăcută la organele de stare civilă?

Desfacerea căsătoriei la organul de stare civilă are loc atunci când există un acord comun al ambilor soți, care nu au copii minori comuni sau înfiați și în cazurile când între aceștia nu există litigii referitoare la partaj sau la întreținerea soțului inapt de muncă.

În asemenea situații cererea se va depune la organul de stare civilă în a cărui rază teritorială se află domiciliul unuia dintre soți, cu participarea obligatorie a ambilor soți. Ulterior, în termen de o lună din ziua depunerii cererii, va fi eliberat certificatul de divorț.

Adițional, la Agenția Servicii Publice, prin intermediul Serviciul Stării Civile, la cererea unuia dintre soți, căsătoria poate fi desfăcută dacă celălalt soț:

- a) este supus unei măsuri de ocrotire judiciară;
- b) a fost declarat dispărut;
- c) a fost condamnat la privațiune de libertate pe un termen mai mare de 3 ani.

16. Care este procedura de divorț la Serviciul de Stare Civilă din cadrul Agenției Servicii Publice?

În cazul acordului comun al soților care nu au copii minori comuni sau adoptați de ambii soți, în cazurile când între aceștia nu există litigii referitoare la partaj sau la întreținerea soțului inapt de muncă, căsătoria poate fi desfăcută de către Organul de stare civilă.

De asemenea, dacă unul dintre soți se află în imposibilitate de a se prezenta personal la serviciul stare civilă teritorial pentru a depune declarația de divorț, dorința acestuia poate fi expusă într-o declarație separată. În acest caz, semnătura acestuia se va autentifica notarial sau de persoana responsabilă din cadrul organului de stare civilă de la locul aflării soțului în cauză.

Cererea cu privire la desfacerea căsătoriei urmează a fi însoțită: actele de identitate; certificatul de căsătorie; certificatul de la locul de trai, prin care se confirmă că soții nu au copii minori comuni și/sau declarația pe proprie răspundere că nu au copii minori comuni; bonul de plată a taxei de stat în mărime de 100 lei (se prezintă în ziua înregistrării divorțului); bonul privind achitățile serviciilor prestate de oficiu stare civilă – 100 lei separat pentru fiecare din soți.

Divorțul se înregistrează în prezența ambilor sau a unuia dintre soți, la expirarea termenului de o lună de la data depunerii declarației. Se interzice, în mod categoric, reducerea termenului de o lună pentru înregistrarea divorțului în baza declarației comune a soților.

17. Cum se înregistrează actul de divorț în baza cererii unuia dintre soți?

Înregistrarea actului de divorț în baza cererii unuia dintre soți are loc prin depunerea unei declarații de către soțul care solicită desfacerea căsătoriei, concomitent însoțită de hotărârea (sentința) instanței judecătorești, precum și de certificatul de căsătorie (dacă solicitantul îl are în posesie). În acest context, declarantul va comunica, în funcție de împrejurarea concretă, adresa condamnatului sau cea a tutorelui persoanei incapabile serviciului stare civilă în vederea informării despre depunerea declarației soțului (soției) privind desfacerea căsătoriei, în termen de 3 zile, tutorele soțului incapabil (persoană autorizată să exercite supraveghere asupra altei persoane), tutorele averii soțului declarat dispărut (iar în cazul când nu este numit tutorele – autorității tutelare) sau soțului care își ispășește pedeapsa despre declarația de divorț înaintată și data stabilită pentru înregistrarea divorțului.

În scrisoarea respectivă se va cere ca soțul/soția, în termen de o lună, să comunice despre existența sau absența litigiilor privind copiii, patrimoniul, indemnizațiile pentru întreținerea soțului inapt de muncă, precum și despre problema schimbării numelui de familie în urma divorțului (dacă este cazul). Astfel, dacă va urma un răspuns prin care se va confirma lipsa de litigii sau, dimpotrivă, nu va parveni niciun răspuns, însă există dovada înmânării comunicării, divorțul va fi înregistrat în prezența declarantului, în ziua stabilită. În caz contrar, problema divorțului se va soluționa exclusiv pe cale judecătorească.

În ceea ce privește solicitarea desfacerii căsătoriei cu soțul condamnat la privațiune de libertate pe un termen de cel puțin 3 ani, în afară de comunicarea trimisă acestuia, serviciul stare civilă va solicita, concomitent, de la administrația instituției penitenciare informația privind confirmarea aflării soțului condamnat în instituția penitenciară și înmânării lui a comunicării cu privire la desfacerea căsătoriei declarată de către soț (soție). Drept urmare, divorțul va fi

posibil de înregistrat doar la primirea unui răspuns afirmativ, precum și în lipsa unui răspuns al soțului condamnat, însă dacă există dovezi că comunicarea și demersul au ajuns la destinație.

18. În ce situații copilul poate avea dreptul la moștenire până la naștere?

Pentru dobândirea dreptului de moștenire al copilului de la concepție, trebuie să fie întrunite cumulativ următoarele condiții: *copilul trebuie să fie conceput în timpul vieții persoanei ce a lăsat moștenire; copilul trebuie să se nască viu după decesul persoanei ce a lăsat moștenire.* Pentru a fi considerat că s-a născut viu este suficient ca copilul să fi respirat măcar o dată, fapt ce poate fi dovedit prin mijloace științifice medicale. În cazul când copilul moare după naștere, indiferent cât timp a trăit (un minut, o oră etc.), copilului i se întocmesc două acte de stare civilă: actul de naștere și actul de deces. Dacă copilul se naște mort, capacitatea de folosință anticipată a acestuia dispare.

19. Ce este emanciparea?

Emanciparea minorului presupune atribuirea capacității depline de exercițiu, după împlinirea vârstei de 16 ani, dacă se îndeplinesc următoarele condiții:

- Minorul a atins vârsta de 16 ani;
- Minorul dispune de venit propriu, lucrează în baza unui contract individual de muncă sau, cu acordul părinților, adoptatorilor sau curatorului, practică activitate de întreprinzător;
- Există acordul scris al ambilor părinți, adoptatorilor sau curatorului minorului. Părinții, adoptatorii sau curatorii își expun în scris și în formă liberă acordul ca minorul să dobândească capacitate de exercițiu deplină.

Emanciparea minorului se efectuează printr-o hotărâre a autorității tutelare, cu acordul ambilor părinți, adoptatorilor sau curatorului. Pentru a fi emancipat, minorul urmează să depună la autoritatea tutelară o cerere scrisă în formă liberă, prin care se solicită recunoașterea capacității de exercițiu depline. Cererea trebuie să conțină următoarele informații: numele, prenumele, data, luna, anul nașterii și domiciliul minorului; datele de identitate ale părinților, tutorilor sau curatorilor; informații cu referire la modalitatea de obținere a venitului propriu: dacă minorul lucrează în baza unui contract individual, se vor prezenta datele angajatorului, dacă practică activitate de întreprinzător, se vor indica date privind domeniul de activitate și venitul anual obținut; informații cu privire la acordul/dezacordul părinților, adoptatorilor sau curatorilor cu privire la emancipare; alte informații care se consideră a fi relevante pentru a fi emancipat;

La cerere urmează să fie anexate următoarele acte: buletinul de identitate al minorului; certificatul de naștere al minorului; actele de identitate ale părinților; actul ce confirmă instituirea curatelei (după caz); contractul individual de muncă și copia de pe carnetul de muncă, care se certifică de către angajator; certificat de la locul de muncă al minorului în care este indicat salariul primit de către minor din momentul angajării; actele ce confirmă că minorul practică activitate de întreprinzător (ex. patenta de întreprinzător); acte ce confirmă venitul obținut din activitatea de întreprinzător.

20. Când poate fi instituită măsura de ocrotire judiciară?

În privința persoanei fizice care, în urma unei boli mintale ori a unei deficiențe fizice, mintale sau psihologice, nu poate, în mod deplin, conștientiza acțiunile sale ori exprima voința poate fi instituită, prin hotărâre judecătorească, măsura de ocrotire judiciară sub forma curatelei, a ocrotirii provizorii sau a tutelei. În toate situațiile, persoana în privința căreia a fost instituită o măsură de ocrotire judiciară este în drept să încheie de sine stătător actele juridice prevăzute la art.22 alin.(2) Cod civil. Actul juridic la care este parte un minor care a împlinit vârsta de 14 ani și care nu are capacitate deplină de exercițiu sau o persoană în privința căreia este instituită o măsură de ocrotire judiciară, încheiat fără încuviințarea părintelui, a adoptatorului, a curatorului, a tutorelui ori a altui ocrotitor sau fără autorizarea consiliului de familie ori a instanței de judecată, necesare potrivit legii, nu produce efecte juridice decât după încuviințarea sau, după caz, autorizarea corespunzătoare.

După ce minorul sau persoana supusă unei măsuri de ocrotire judiciare a dobândit capacitate deplină de exercițiu, actul juridic încheiat produce efecte juridice doar dacă este confirmat de acesta.

21. Ce sunt măsurile de ocrotire?

Măsurile de ocrotire pot fi contractuale (contractul de asistență, mandatul de ocrotire în viitor) și judiciare (ocrotirea provizorie, curatela, tutela).

Astfel, măsura de ocrotire judiciară poate fi instituită de către instanța de judecată doar în cazul în care aceasta este necesară și dacă persoana nu este ocrotită suficient prin aplicarea dispozițiilor legale privind obligația de întreținere a soțului și a rudelor, privind regimul bunurilor comune ale soților, privind asistența la luarea deciziei sau prin mandatul de ocrotire în viitor a persoanei respective. Măsura de ocrotire judiciară trebuie să fie individualizată și proporțională gradului în care, în urma unei boli mintale sau deficiențe fizice, mintale sau psihologice, persoana nu își poate conștientiza acțiunile ori exprima voința.

Măsura de ocrotire judiciară poate fi instituită în privința unei persoane cu capacitate deplină de exercițiu.

Cererea privind instituirea măsurii de ocrotire judiciare poate fi depusă și în privința unui minor care nu are capacitate deplină de exercițiu, dar care a împlinit vârsta de 17 ani. În acest caz, măsura de ocrotire judiciară se va considera instituită doar din data la care persoana devine majoră. Cererea de instituire a măsurii de ocrotire judiciare poate fi depusă de către: a) persoana fizică în privința căreia se cere instituirea măsurii de ocrotire judiciare; b) soțul persoanei indicate la lit.a); c) persoana cu care persoana indicată la lit.a) locuiește împreună de mai mult de 3 ani; d) ruda sau afinelul persoanei indicate la lit.a); e) mandatarul împuternicit printr-un mandat de ocrotire în viitor, indiferent dacă mandatul produce sau a încetat să producă efecte; f) autoritatea tutelară.

Autoritatea tutelară poate depune cererea doar dacă persoanele indicate la mai sus au omis să o depună în termen de 3 luni de la data sesizării acestora de către autoritatea tutelară.

Instituirea măsurii de ocrotire judiciare, condițiile acesteia, modificarea (inclusiv desemnarea altui ocrotitor provizoriu, curator sau tutore) și revocarea acesteia devin opozabile terților doar după înregistrarea acestor date în modul prevăzut de Guvern. În scopul efectuării înregistrării, instanța de judecată va transmite autorității competente, în termen de 3 zile de la data rămânerii definitive a hotărârii prin care se instituie, se modifică sau se revocă măsura de ocrotire judiciară, o copie de pe dispozitivul hotărârii respective. Autoritatea tutelară este obligată să transmită autorității competente o copie de pe această decizie în scopul efectuării înregistrării respective, cu excepția cazului contestării deciziei în instanța de judecată.

22. În ce cazuri se va dispune ocrotirea provizorie?

Instanța de judecată poate institui, prin hotărâre judecătorească, ocrotirea provizorie în privința persoanei care, în temeiul art.48¹alin.(1) Cod civil, are nevoie de ocrotire temporară sau de reprezentare pentru îndeplinirea doar a anumitor acte juridice. Ocrotirea provizorie poate fi instituită de către instanța de judecată prin încheiere, pentru perioada desfășurării procedurii de instituire a curatelei sau a tutelei. În caz de urgență, instanța de judecată poate institui ocrotirea provizorie cu amânarea audierii persoanei. Instanța de judecată va audia persoana în cel mai scurt termen. În cazul în care prezența persoanei nu este posibilă din motive obiective, instanța de judecată urmează să asigure audierea acesteia la locul aflării ei, constatând, după caz, imposibilitatea comunicării cu aceasta. Persoana în privința căreia este instituită ocrotirea provizorie își păstrează capacitatea deplină de exercițiu. Persoana în privința căreia este instituită ocrotirea provizorie nu poate să încheie de sine stătător acte juridice pentru care instanța de judecată a desemnat un ocrotitor provizoriu conform art.48³⁶ Cod civil.

Dacă este necesară o ocrotire care depășește condițiile prevăzute la art.48³⁵ Cod civil, orice persoană interesată poate cere instanței de judecată să desemneze un ocrotitor provizoriu, în condițiile și conform modalităților prevăzute la art.48⁴²–48⁴⁷ Cod civil, în scopul încheierii unui sau mai multor acte juridice, inclusiv de dispoziție, necesare pentru administrarea patrimoniului persoanei ocrotite. Ocrotitorul provizoriu poate fi împuternicit de către instanța de judecată să încheie actele juridice și să săvârșească alte acțiuni prevăzute la art.48³⁴ Cod civil. Ocrotitorul provizoriu este obligat să depună dare de seamă în privința activității sale persoanei ocrotite și autorității tutelare în condițiile prevăzute la art.48⁷⁷–48⁸¹ Cod civil. Ocrotitorul provizoriu poate fi împuternicit de către instanța de judecată cu ocrotirea persoanei conform art.48⁵¹–48⁵⁷ Cod civil.

Ocrotirea provizorie poate fi instituită pentru un termen nu mai mare de un an și poate fi reînnoită o singură dată în condițiile prevăzute la art.48⁴⁰ alin.(4) Cod civil.

Dacă nu s-a dispus revocarea în sensul art.48³¹ Cod civil, ocrotirea provizorie încetează: a) prin expirarea termenului pentru care a fost instituită; b) după îndeplinirea actelor juridice pentru care a fost instituită; c) din momentul la care se consideră instituită curatela sau tutela.

23. În ce cazuri se poate cere instituirea măsurii de ocrotire judiciară sub forma curatelei și tutelei?

În privința persoanei care, fără a fi lipsită complet de discernământ, are nevoie, în temeiul dispozițiilor art.48¹ alin.(1) Cod civil, să fie asistată în mod continuu poate fi instituită măsura de ocrotire judiciară sub forma curatelei.

Curatela se instituie doar dacă prin ocrotirea provizorie nu se va putea asigura ocrotirea suficientă a persoanei.

În privința persoanei care, în temeiul dispozițiilor art.48¹ alin.(1) Cod civil, trebuie să fie reprezentată în mod continuu poate fi instituită măsura de ocrotire judiciară sub forma tutelei. Tutela se instituie doar dacă nici prin ocrotirea provizorie și nici prin curatelă nu se va putea asigura ocrotirea suficientă a persoanei. Instanța de judecată stabilește termenul pentru care se instituie măsura de ocrotire judiciară sub forma curatelei sau tutelei, care poate fi de maximum 5 ani. În cazul instituirii tutelei, instanța de judecată, în baza raportului de expertiză psihiatrică care confirmă că, având în vedere stadiul dezvoltării științei, nu există semne vădite că starea persoanei se va îmbunătăți, poate stabili, prin hotărâre motivată, un termen de pînă la 10 ani.

Măsurile de ocrotire judiciare sub forma curatelei și tutelei încetează la expirarea termenului pentru care au fost instituite, dacă nu s-a dispus reînnoirea acestora, la rămînerea definitivă a hotărârii judecătorești privind revocarea măsurii respective și în cazul decesului persoanei ocrotite. Instanța de judecată poate dispune încetarea măsurii de ocrotire judiciare dacă persoana ocrotită domiciliază în afara teritoriului Republicii Moldova, iar acest fapt face imposibilă supravegherea și controlul exercitării măsurii respective.

24. Când o persoană poate fi declarată fără veste?

Persoana fizică poate fi declarată dispărută fără veste dacă lipsește de la domiciliu și a trecut cel puțin un an din ziua primirii ultimelor știri despre locul aflării ei. Dispariția se declară de instanța de judecată la cererea persoanei interesate.

În cazul imposibilității de a se determina ziua primirii ultimelor informații despre dispărut, termenul pentru declararea dispariției fără veste va începe să curgă din prima zi a lunii următoare celei în care au fost primite ultimele informații despre dispărut, iar în cazul imposibilității de a determina această lună, de la întâi ianuarie al următorului an.

25. Cum și unde o persoană poate fi declarată fără veste?

Cererea privind declararea persoanei dispărută fără veste se depune la instanța judecătorească de la domiciliul persoanei interesate. În cerere se menționează scopul solicitării declarării persoanei dispărută fără veste, împrejurările care ar dovedi absența, data când au fost primite ultimele vești.

Totodată, în cerere urmează a fi indicate persoanele (rude, prieteni, foști colaboratori), organele și organizațiile (organe de exploatare a locuințelor, organe de poliție, instituții militare, primării etc.) care pot comunica informații despre cel dispărut fără veste.

26. Ce acte vor fi prezentate instanței de judecată pentru declararea persoanei dispărută fără veste?

La cerere se menționează scopul solicitării declarării persoanei dispărută fără veste, circumstanțele care ar dovedi absența ei. Referitor la militari sau la alte persoane care au dispărut în acțiuni militare, în cerere se indică data încetării acestor acțiuni.

Ulterior, judecătorul, în cadrul pregătirii pricinii spre judecare, stabilește persoanele (rude, prieteni, foști colaboratori), organele și organizațiile (organe de exploatare a locuințelor, organe de poliție, instituții militare, primării etc.) care pot comunica informații despre cel dispărut fără veste, reclamându-le informații despre acesta.

Hotărârea judecătorească de declarare a persoanei dispărută fără veste constituie temeiul transmiterii bunurilor ei (dacă acestea necesită o administrare permanentă) către o persoană cu care autoritatea tutelară încheie un contract de administrare fiduciară.

27. Care sunt efectele declarării persoanei dispărută fără veste?

Declararea persoanei dispărută fără veste creează o serie de consecințe juridice, cum ar fi:

- în baza hotărârii instanței de judecată, asupra bunurilor acestei persoane se instituie un administrator, cu care autoritatea tutelară încheie un contract de administrare;
- persoanele întreținute de către persoana declarată dispărută fără veste obțin dreptul de a primi pensie din cauza pierderii întreținătorului;
- din bunurile proprietatea acestei persoane se acordă mijloace de întreținere celor pe care dispărutul era obligat, conform legii, să-i întrețină.

28. Care sunt efectele apariției persoanei declarate dispărută fără veste?

Dacă persoana declarată dispărută fără veste apare sau dacă sânt știri despre locul aflării ei, instanța de judecată, la cererea persoanei interesate, anulează hotărârea de declarare a dispariției și desființează, după caz, administrarea fiduciară a patrimoniului acesteia.

Cel declarat dispărut poate cere administratorului fiduciar repararea prejudiciului cauzat prin administrarea necorespunzătoare a patrimoniului său.

29. Când căsătoria poate fi desfăcută pe cale judecătorească?

Pe cale judecătorească căsătoria se desface:

- când lipsește acordul de divorț al unuia dintre soți;
- când soții au copii minori;
- când între soți există litigii privind bunurile dobândite în timpul căsătoriei.

În cadrul examinării litigiului, instanța de judecată va oferi un termen de împăcare, prevăzut de Codul familiei, de la o lună la 6 luni, excepție făcând situațiile în care divorțul este pornit

pe motivul violenței în familie (confirmate prin probe), precum și în situația în care ambii soți vor divorțul imediat. Dacă nici în această perioadă nu se ajunge la un numitor comun, judecătorul va începe examinarea cauzei și va emite în acest sens o hotărâre de desfacere a căsătoriei.

30. Ce acte se prezintă instanței judecătorești la desfacerea căsătoriei?

La cererea de chemare în judecată cu privire la desfacerea căsătoriei soțul care solicită divorțul urmează să anexeze următoarele acte:

- certificatul de căsătorie (original sau duplicat);
- copia buletinului de identitate al ambilor soți;
- copia certificatelor de naștere ale copiilor minori născuți în căsătorie sau adoptați în comun;
- dovada achitării taxei de stat ;
- copia hotărârii de declarare a persoanei incapabilă și copia dispoziției de instituire a tutelei (după caz, când cererea de divorț este înaintată de către tutorele soțului declarat incapabil);
- copia ordonanței de protecție aplicată pe motivul violenței în familie sau alte acte ce dovedesc actele de violență (ex. expertiza medico–legală, copia de pe cererile depuse la inspectoratul de poliție).

La desfacerea căsătoriei, soții pot prezenta instanței judecătorești: un acord privind împărțirea bunurilor lor proprietate în devălmășie (comună)—după caz; un acord privind plata pensiei de întreținere a copiilor sau a soțului inapt de muncă ce necesită sprijin material, indicând mărimea acesteia; un acord privind determinarea părintelui cu care vor locui împreună copiii minori comuni.

În procesul de desfacere a căsătoriei, se mai poate solicita stabilirea domiciliului copilului minor, precum și încasarea pensiei de întreținere de la celălalt părinte pentru copii minori. În cazul în care unul dintre soți este inapt de muncă, poate fi solicitată și o pensie de întreținere pentru acel soț. Nu pot fi examinate alte cereri decât cele descrise mai sus, cu excepția cererii de contestare a paternității.

31. Care sunt circumstanțele ce pot fi calificate ca motive a divorțului?

În practică au fost calificate ca motive de divorț următoarele circumstanțe:

- părăsirea nejustificată a domiciliului conjugal din vina pârâtului;
- adulterul (încălcarea fidelității conjugale de către unul dintre soți);
- violența;
- nepotrivirea fiziologică;
- boala incurabilă a unuia dintre soți, ascunsă celuilalt soț la încheierea căsătoriei;
- lipsa nejustificată a consimțământului cu privire la raportul sexual;
- atitudinea necorespunzătoare a unuia dintre soți manifestată prin violență fizică sau de altă natură;
- boala incurabilă gravă de care suferă unul dintre soți, necunoscută celuilalt soț la încheierea căsătoriei, făcând imposibilă conviețuirea acestora;
- pedeapsa privativă de libertate a unuia dintre soți;
- destrămarea vieții de familie din cauza unor manifestări imorale;

- separația în fapt din vina pârâtului.

32. Cine și unde este în drept să înainteze cerere de divorț?

Cerere de divorț poate fi înaintată **de către:**

- unul dintre soț-personal sau prin intermediul unui avocat;
- tutorele persoanei declarate incapabilă.

Cererea de divorț **trebuie să conțină:**

- informații cu referire la data și locul încheierii căsătoriei;
- numele copiilor minori născuți din căsătorie sau ale celor adoptați, iar dacă nu există copii, se va face o mențiune în acest sens;
- mențiunea cu referire la existența acordului comun al soților de desfacere a căsătoriei. În asemenea situații, cererea de chemare în judecată urmează să fie semnată de ambii soți;
- motivele ce au condus la convingerea privind imposibilitatea păstrării familiei;
- informații cu referire la eforturile făcute pentru păstrarea familiei;
- mențiunea cu privire la necesitatea acordării unui termen de împăcare;
- mențiunea că nu există neînțelegeri cu privire la partajarea averii sau dacă partajarea se va face prin înaintarea unei cereri separate;
- alte informații pe care le considerați relevante.

Cererea de divorț se depune la instanța de judecată în raza căreia își au domiciliul ambii soți. Dacă soții nu au domiciliu comun, cererea de divorț se va depune la instanța de judecată de la ultimul domiciliu cunoscut al soțului pârît. Acțiunea de desfacere a căsătoriei poate fi intentată și în instanța de la domiciliul soțului ce se adresează judecății cu o cerere, dacă în grija sa se află copii minori sau dacă deplasarea lui la instanța de la domiciliul pârîtului întâmpină dificultăți întemeiate.

33. Cui îi este încredințat copilul în urma divorțului?

În procesul de desfacere a căsătoriei din care s-au născut copiii minori, instanța trebuie să stabilească cui îi vor fi încredințați copiii după divorț. Această precizare se face în hotărârea de divorț, chiar dacă soții nu au solicitat acestea în cererea de chemare în judecată.

Cererile de desfacere a căsătoriei din care s-au născut copii minori se examinează cu participarea autorității tutelare, care prezintă un aviz cu privire la determinarea domiciliului copilului cu unul din părinți. La determinarea domiciliului copilului care a împlinit vârsta de 10 ani, instanța de judecată va asculta obligatoriu și opinia acestuia. Respectiv, copilul va fi întrebat cu cine din părinți dorește să locuiască după divorț.

Hotărârea instanței de judecată cu privire la determinarea domiciliului copilului poate fi modificată, la cererea oricărui dintre părinți. Cererea cu privire la schimbarea domiciliului copilului poate fi depusă și în cazul când părintele căruia i-a fost încredințat copilul nu își onorează corespunzător obligațiile.

Cererile cu privire la determinarea și schimbarea domiciliului copilului se depun la instanța de judecată din raza teritorială unde își are domiciliul soțul chemat în judecată. La prezentarea în

instanță a cererilor cu privire la determinarea și schimbarea domiciliului copilului, persoanele care fac sesizarea urmează să achite taxa de stat.

34. Care sunt circumstanțele de care va ține cont instanța la determinarea domiciliului copilului?

La determinarea domiciliului copilului instanța va ține cont de egalitatea în drepturi și obligații a ambilor părinți, precum și de interesul suprem al copilului. Codul familiei menționează că la soluționarea cauzelor cu privire la determinarea domiciliului copilului instanța va ține cont de:

- interesele și părerea copilului (dacă acesta a atins vârsta de 10 ani);
- atașamentul copilului față de fiecare dintre părinți și față de frați și surori;
- vârsta copilului;
- calitățile morale ale părinților;
- relațiile existente între fiecare părinte și copil;
- posibilitățile părinților de a crea condiții adecvate pentru educația și dezvoltarea copilului (condițiile locative, existența unui venit stabil, îndeletnicirile și regimul de lucru etc.).

35. Care este rolul autorității tutelare în determinarea domiciliului copilului?

Dacă părinții nu au decis, de comun acord, cu cine va locui copilul lor după divorț, domiciliul minorului se stabilește de către instanța judecătorească.

La determinarea domiciliului copilului minor, instanța judecătorească va cere și avizul autorității tutelare în a cărei rază teritorială se află domiciliul fiecăruia dintre părinți.

În procesul de pregătire a acestui aviz, autoritatea tutelară examinează condițiile locative ale ambilor părinți și întocmește în acest sens un proces-verbal. Totodată, autoritatea tutelară studiază climatul psihologic din familie, calitatea relațiilor dintre părinți și copil, prezența altor rude și relația acestora cu copilul, doleanța copilului de a locui cu unul dintre părinți, precum și alte informații relevante.

După examinarea obiectivă a cazului, autoritatea tutelară se expune prin aviz cu referire la oportunitatea stabilirii domiciliului cu unul dintre părinți. Avizul se prezintă și se susține în instanța de judecată de către reprezentantul autorității tutelare care participă obligatoriu la proces.

36. Cui se transmit bunurile procurate pentru copii?

Bunurile procurate pentru copiii minori (îmbrăcămintea, încălțăminte, rechizitele școlare, instrumente muzicale, jucării etc.) se transmit gratuit soțului împreună cu care locuiesc copiii. Bani depuși de soți la bancă pe numele copiilor lor minori sunt proprietate a copiilor și nu se iau în considerare la partaj, adică nu se împart între soți.

La împlinirea majoratului, copilul va putea dispune și folosi banii depuși de părinți la bancă pe numele său. Bani depuși de soți la bancă pe numele copiilor lor minori vor putea fi gestionați de către părinți, cu condiția că se vor folosi exclusiv în interesul copiilor. De exemplu, părinții pot hotărî ca acești bani să poată fi retrași și folosiți pentru achitarea unei operații costisitoare, necesară copilului.

Dacă unul din părinți a cheltuit banii copiilor nu pentru copil și în dezinteresul acestuia, atunci celălalt părinte poate sesiza instanța în interesul copilului său pentru a cere despăgubiri.

37. Cum și unde se face înregistrarea actului de divorț în baza hotărârii judecătorești?

Căsătoria se consideră desfăcută la data la care hotărârea judecătorească a devenit definitivă și irevocabilă. După primirea hotărârii privind desfacerea căsătoriei, persoana urmează să se adreseze la Organul de stare civilă în raza teritorială a căruia își are domiciliul sau la care a fost înregistrat actul de căsătorie pentru înregistrarea divorțului. Pentru înregistrarea divorțului în baza hotărârii judecătorești este necesar să se prezinte la organul de stare civilă următoarele acte:

- cerere privind desfacerea căsătoriei în baza hotărârii judecătorești;
- hotărârea instanței judecătorești cu privire la desfacerea căsătoriei, în cazul în care actul de divorț nu a fost întocmit anterior;
- actul de identitate al persoanei ce înaintează cererea;
- confirmarea achitării taxei de stat, stabilită de instanța de judecată pentru fiecare soț.

38. Unde poate fi desfăcută căsătoria când unul dintre soți este cetățean al Republicii Moldova?

Cetățenii Republicii Moldova care locuiesc în afara țării au dreptul la desfacerea căsătoriei în instanțele judecătorești ale Republicii Moldova, indiferent de cetățenia și domiciliul celuilalt soț. Dacă, conform legislației Republicii Moldova, căsătoria poate fi desfăcută de către organul de stare civilă, această problemă poate fi soluționată de către misiunile diplomatice sau oficiile consulare ale Republicii Moldova.

39. Ce este contractul matrimonial?

Contractul matrimonial este convenția încheiată benevol între persoanele care doresc să se căsătorească sau între soți, în care se determină drepturile și obligațiile patrimoniale ale acestora în timpul căsătoriei și/sau în cazul desfacerii acesteia.

Soții sunt în drept să determine în contractul matrimonial drepturile și obligațiile privind întreținerea reciprocă și modul de participare a fiecăruia la veniturile obținute de fiecare dintre ei și la cheltuielile comune, bunurile ce vor fi transmise fiecăruia dintre soți în caz de partaj, precum și să stabilească alte clauze patrimoniale, inclusiv sancțiuni patrimoniale pentru soțul vinovat de desfacerea căsătoriei. Acordul privind întocmirea, modificarea și rezilierea contractului matrimonial se întocmește în scris și se autentifică notarial. Soții pot include în contractul matrimonial clauza de mediere.

40. Când poate fi încheiat contractul matrimonial?

Contractul matrimonial poate fi încheiat până la înregistrarea căsătoriei sau în orice moment în timpul căsătoriei, fiind încheiat până la înregistrarea căsătoriei și intră în vigoare la data

înregistrării acesteia. Contractul matrimonial se încheie în formă scrisă și se autentifică notarial. Nerespectarea acestor condiții face ca contractul să fie nul.

41. Cum se încheie contractul matrimonial?

Contractul matrimonial, precum și acordul privind modificarea sau anularea contractului matrimonial se întocmește în scris și se autentifică la notar. La autentificarea contractului matrimonial părțile vor prezenta: actele de identitate ale soților; certificatul de căsătorie al soților; în cazul încheierii contractului înainte de căsătorie, dovada că soții au depus declarația de căsătorie la organul de stare civilă. Se recomandă persoanelor care intenționează să încheie un contract matrimonial să se adreseze pentru consultație juridică unui notar.

42. Cum sunt împărțite bunurile dobândite în timpul căsătoriei, când există un contract matrimonial ?

Dacă soții au încheiat un contract matrimonial, atunci partajul bunurilor dobândite în timpul căsătoriei se va efectua în conformitate cu prevederile acestuia.

Încheierea contractului matrimonial nu exclude faptul ca între soți să apară nemulțumiri sau neînțelegeri privind împărțirea bunurilor comune dobândite în timpul căsătoriei. În cazul apariției unor neînțelegeri în acest sens, acestea se va soluționa de către instanța de judecată de la domiciliul soților sau de la domiciliul soțului care este chemat în judecată. Soțul care nu este de acord cu aplicarea prevederilor contractului matrimonial se poate adresa judecății cu o cerere privind modificarea, rezilierea sau declararea nulității contractului matrimonial.

Cererea poate fi depusă de unul dintre soți și va conține informații cu referire la data și locul încheierii contractului matrimonial, momente ce țin de valabilitatea lui, precum și conținutul acestuia.

În unele cazuri, partajul averii în baza contractului matrimonial depinde de cauza divorțului și din vina cui a fost desfăcută căsătoria. În asemenea situații, soțul care pretinde o cotă-parte mai mare din bunuri, invocând că vina celuilalt soț la desfacerea căsătoriei, urmează să prezinte instanței probele respective. La soluționarea cererii, instanța de judecată va acorda atenție conținuturilor indicate în contract, cum ar fi: care dintre bunurile soților sunt proprietate personală și care sunt comune; căruia dintre soți îi aparțin anumite bunuri concrete; care dintre condițiile contractului au generat nemulțumirea soțului ce s-a adresat instanței de judecată și situația concretă în care a apărut conflictul.

43. Cum se împart bunurile dobândite de soți, dacă nu a fost încheiat un contract matrimonial?

Potrivit regulii generale bunurile dobândite de soți în timpul căsătoriei sunt proprietatea lor comună în devălmășie (fără stabilirea cotelor - părți) dacă, în conformitate cu legea sau contractul încheiat între ei, nu este stabilit un alt regim juridic pentru aceste bunuri. Dovada contrară soții o pot face cu ajutorul contractului matrimonial. Deci, dacă legea sau contractul matrimonial nu stabilește altfel, bunurile dobândite de soți în timpul căsătoriei se împart în

mod egal (câte ½ cota parte pentru fiecare dintre soți). Soții au două categorii de bunuri: comune și personale.

44. Care sunt bunurile comune (în devălmășie) ale soților?

Sînt proprietate în devălmășie bunurile procurate din contul:

a) veniturilor obținute de fiecare dintre soți din:

- activitatea de muncă;
- activitatea de întreprinzător;
- activitatea intelectuală;

b) premiilor, indemnizațiilor și altor plăți, cu excepția celor care au un caracter de compensare (ajutor material, despăgubire pentru vătămarea sănătății etc.);

c) altor mijloace comune.

Sînt proprietate în devălmășie a soților bunurile mobile și imobile, valorile mobiliare, depunerile și cotele de participație în capitalul social din instituțiile financiare sau societățile comerciale, care au fost construite, constituite, procurate sau făcute din contul mijloacelor comune, precum și alte bunuri dobîndite în timpul căsătoriei, chiar dacă sînt procurate sau depuse pe numele unuia dintre soți.

Dreptul la proprietate în devălmășie se extinde și asupra soțului care nu a avut un venit propriu, fiind ocupat cu gospodăria casnică, cu educația copiilor sau din alte motive temeinice.

Sînt proprietate în devălmășie a soților bunurile care au fost dobîndite din ziua încheierii căsătoriei pînă în ziua încetării acesteia. Instanța judecătorească este în drept, în baza cererii soțului interesat care nu este vinovat de desfacerea căsătoriei, să declare bunurile dobîndite de către el în perioada cît soții au dus gospodării separate proprietate a acestuia.

45. Ce drepturi au soții asupra bunurilor comune?

Soții, de comun acord, posedă, folosesc și dispun de bunurile comune. Fiecare dintre soți este în drept să încheie convenții prin care să dispună de bunurile comune, cu excepția bunurilor imobile, acordul celuilalt soț fiind prezumat. Convenția contrară dispozițiilor prezentului cod, prin care se micșorează ori se suprimă comunitatea de bunuri, este declarată nulă de către instanța judecătorească.

Convenția încheiată de unul dintre soți poate fi declarată nulă de către instanța judecătorească, la cererea celuilalt soț, dacă se va stabili că cealaltă parte a convenției a știut sau trebuia să fi știut că al doilea soț este împotriva încheierii convenției respective. Cererea privind declararea nulității convenției poate fi depusă în termen de 3 ani din momentul cînd celălalt soț a aflat sau trebuia să fi aflat despre încheierea acesteia. Unul dintre soți nu poate, fără consimțămîntul expres al celuilalt, să rezilieze contractul de închiriere a spațiului de locuit, să înstrăineze casa sau apartamentul ori să limiteze prin acte juridice dreptul la locuință al celuilalt soț.

46. Care sunt bunurile personale ale unui soț?

Bunurile care au aparținut fiecăruia dintre soți pînă la încheierea căsătoriei și bunurile primite în dar, obținute prin moștenire sau în baza altor convenții gratuite de către unul dintre soți în timpul căsătoriei, sînt proprietate personală a fiecăruia dintre soți.

Lucrurile de uz personal (îmbrăcămintea, încălțăminte și alte obiecte), cu excepția bijuteriilor de preț și altor obiecte de lux, sînt proprietate personală a soțului care le folosește, indiferent de timpul și modul de dobîndire.

47. În ce condiții bunurile care aparțin fiecăruia dintre soți pot fi recunoscute ca fiind comune?

Bunurile ce aparțin fiecăruia dintre soți pot fi recunoscute de instanța judecătorească proprietate în devălmășie a acestora dacă se va stabili că, în timpul căsătoriei, din contul mijloacelor comune ale soților sau al mijloacelor unuia dintre soți ori în urma muncii numai a unuia dintre soți, valoarea acestor bunuri a sporit simțitor (reparație capitală, reconstrucție, reutilare, reamenajare etc.).

48. În ce condiții se poate micșora sau majora cota-parte a unuia dintre soți?

La împărțirea proprietății în devălmășie a soților și determinarea cotelor-părți din aceasta, părțile soților sînt considerate egale dacă contractul matrimonial nu prevede altfel. Instanța judecătorească este în drept să diferențieze cotele-părți în proprietatea în devălmășie a soților, ținînd cont de interesele unuia dintre soți și/sau de interesele copiilor minori.

La împărțirea proprietății în devălmășie a soților, datoriile comune se împart între ei proporțional cotelor-părți ce le-au fost repartizate.

49. Cum se împart sumele economisite și depuse la bancă de către soți?

Sumele de bani economisite și depuse la bancă sunt bunuri comune, chiar dacă la bancă apare ca titular un singur soț. Deci, în caz de partajare a averii, sumele de bani economisite și depuse la bancă se împart în mod egal, dacă contractual matrimonial nu prevede altfel.

50. Cum va fi împărțită de către soți locuința construită ori cumpărată în credit?

În cazul locuinței procurate ori construite în credit pot apărea următoarele situații:

- în timpul căsătoriei a fost achitată numai o parte din rate. În acest caz, locuința este bun comun numai în măsura achitării acestor rate și partea de locuință achitată va fi împărțită în mod egal, dacă contractul matrimonial nu prevede astfel;

- în timpul căsătoriei, au fost achitate toate ratele. În asemenea situație, locuința este bun comun și va fi partajată în mod egal, dacă contractul matrimonial nu prevede altfel.

51. Care datorii ale soților se consideră a fi personale și care comune?

Soții pot avea două categorii de datorii: personale și comune. În consecință, există două categorii de creditori (persoane cărora le datorează): personali și comuni. Datoriile personale ale unui soț urmează a fi achitate din contul bunurilor ce sunt personale. Dacă bunurile proprii ale soțului dator nu sunt suficiente pentru acoperirea datoriilor personale, creditorii personali pot cere împărțirea bunurilor comune prin hotărâre judecătorească, însă numai în măsura necesară acoperirii datoriei.

În acest caz acțiunea în justiție se introduce împotriva ambilor soți, astfel încât hotărârea să fie aplicată pentru ambii. Datoriile comune ale soților se achită din contul bunurilor comune.

52. Cum pot ajunge soții la o înțelegere privind împărțirea bunurilor dobândite în căsătorie?

Soții pot soluționa partajul averii pe cale amiabilă. În acest sens, soții urmează să identifice care dintre bunuri sunt personale și care comune. Soții trebuie să determine concret bunurile ce urmează a fi partajate. Respectiv, urmează să se facă o listă în care să fie incluse bunurile personale ale fiecărui soț, acestea nefiind supuse partajului, și o altă listă, în care să fie incluse bunurile comune. După care soții vor elabora o listă în care să arate ce bunuri vor fi transmise fiecărui soț. Ulterior, potrivit înțelegerii, soții se vor adresa unui notar cu referire la partajarea bunurilor dobândite în timpul căsătoriei și se va prezenta lista ce reflectă modalitatea de partajare la care au ajuns soții. La notar urmează a fi prezentate și actele de identitate ale ambilor soți, certificatul de căsătorie, contractul de vânzare-cumpărare a bunului imobil, precum și alte acte ce dovedesc dobândirea bunurilor incluse în listă.

Dacă contractul se referă la partajarea unui bun imobil dobândit în timpul căsătoriei, după semnarea și autentificarea lui de către notar acesta urmează a fi prezentat la Agenția Servicii Publice, Departamentul Cadastru. În temeiul contractului privind partajarea bunului imobil, se va înregistra dreptul de proprietate și va face înscrierile în registrul bunurilor imobile. Respectiv, dreptul de proprietate asupra bunului imobil sau a unei cote-părți din bunul imobil se dobândește din momentul înregistrării în registrul bunurilor imobile.

53. Cum sunt împărțite bunurile atunci când nu există o înțelegere între soți cu privire la partajul averii?

Calea spre soluționarea partajului averii în lipsa unei înțelegeri se va efectua prin înaintarea unei acțiuni în justiție. În acest caz, instanța de judecată va stabili cota fiecărui soț, cotă ce se presupune a fi egală. Însă, în unele cazuri, instanța judecătorească poate să se abată de la principiul părților egale ale soților, având în vedere interesele copiilor minori sau interesele, ce merită atenție, ale unuia dintre soți (art. 26 alin.2 din Codul familiei).

54. Care instanță examinează, în baza legii, cererile de partajare a averii?

Ca regulă generală, reclamantul poate intenta acțiunea în oricare din sediile instanței în a cărei rază teritorială se află domiciliul pârîtului.

Astfel, cererea cu privire la partajarea averii dobândite în timpul căsătoriei se depune la instanța de judecată din raza teritorială unde își au domiciliu ambii soți. Dacă soții nu au domiciliu comun, acțiunea de partajare a averii se intentează în instanța de la domiciliul soțului chemat în judecată. În situația în care soțul ce se adresează instanței nu cunoaște care este domiciliul soțului pârît sau dacă acesta nu are domiciliu în Republica Moldova, atunci acțiunea cu privire la partajarea averii poate fi intentată în instanța de la locul de aflare a bunurilor sau în instanța de la ultimul lui domiciliu din Republica Moldova.

55. Care este termenul stabilit de lege pentru înaintarea cererii privind partajul averii?

Pentru împărțirea bunurilor proprietate în devălmășie a soților a căror căsătorie a fost desfăcută, se stabilește un termen de prescripție de 3 ani.

56. În ce condiții o căsătorie poate fi declarată nulă?

Instanța judecătorească va declara nulă căsătoria dacă aceasta:

- a) a fost încheiată cu încălcarea prevederilor art.11, 13, 14 sau 15 Codul Familiei;
- b) a fost încheiată când soții sau unul dintre ei nu a avut intenția de a crea o familie (căsătorie fictivă).

Căsătoria declarată nulă se consideră ca atare din momentul încheierii ei.

Instanța judecătorească este obligată să transmită, în termen de 3 zile de la data când hotărârea privind declararea nulității căsătoriei a rămas definitivă, o copie a acesteia organului de stare civilă din raza teritorială a instanței judecătorești.

57. Cine și unde poate cere declararea drept nulă a căsătoriei?

Dreptul de a cere declararea nulității căsătoriei îl au următoarele persoane:

- a) soțul minor, părinții lui (tutorii), sau autoritatea tutelară locală, dacă căsătoria a fost încheiată de o persoană care nu a atins vârsta matrimonială și această vârstă nu a fost redusă în modul stabilit. După atingerea de către soțul minor a vârstei de 18 ani, dreptul de a cere declararea nulității căsătoriei îi aparține numai lui;
- b) soțul ale cărui drepturi au fost încălcate prin încheierea căsătoriei;
- c) soțul care nu a știut despre existența impedimentelor la căsătorie, tutorele soțului în privința căruia s-a instituit măsura de ocrotire judiciară sub forma tutelei, soțul din căsătoria precedentă nedeșfăcută, alte persoane ale căror drepturi și interese au fost lezate în urma căsătoriei încheiate cu încălcarea prevederilor art.15, precum și autoritatea tutelară locală, în cazurile menționate mai sus;

d) soțul de bună-credință, în cazul în care a fost încheiată o căsătorie fictivă.

Examinarea cererii privind declararea nulității căsătoriei încheiate cu un minor care nu a atins vârsta matrimonială sau a căsătoriei încheiate cu încălcarea art.15 alin.(1) lit.f) Codul Familiei are loc cu participarea obligatorie a reprezentantului autorității tutelare locale.

Cererea de chemare în judecată cu privire la declararea nulității căsătoriei se va depune la domiciliul soțului chemat în judecată. Cererea de chemare în judecată cu privire la declararea nulității căsătoriei trebuie să corespundă prevederilor art. 166-167 Cod procedură civilă.

58. Ce circumstanțe înlătură nulitatea căsătoriei ?

Instanța judecătorească poate recunoaște valabilă căsătoria dacă, în momentul examinării cauzei de nulitate, împrejurările care împiedicau încheierea acesteia au dispărut. Instanța judecătorească este în drept să respingă cererea de declarare a nulității căsătoriei în cazurile când aceasta a fost încheiată de către un minor care nu a atins vârsta matrimonială, dacă aceasta o cer interesele minorului sau dacă nu există acordul lui pentru încetarea căsătoriei.

Căsătoria fictivă nu poate fi declarată nulă dacă, la momentul examinării cauzei, persoanele care au încheiat această căsătorie au creat deja o familie.

Căsătoria nu poate fi declarată nulă după desfacerea ei, cu excepția cazurilor când a fost încheiată între rude a căror căsătorie este interzisă sau de către o persoană care, la momentul înregistrării căsătoriei, se află într-o altă căsătorie.

59. Care este situația copiilor născuți în concubinaj?

Copiii născuți în afara căsătoriei au aceleași drepturi și obligații față de părinții și rudele lor ca și cei născuți de la persoane căsătorite. Părinții au drepturi și obligații egale față de copii, indiferent de faptul dacă copiii sînt născuți în căsătorie sau în afara ei, dacă locuiesc împreună cu părinții sau separat.

Paternitatea copilului născut în afara căsătoriei poate fi recunoscută de către tatăl său printr-o declarație comună a acestuia și a mamei copilului, depusă la Agenția Servicii Publice, prin intermediul serviciului de stare civilă.

60. Cum se împart bunurile dobândite în concubinaj?

Bunurile dobândite în timpul concubinajului sunt bunuri proprii celui care le-a achiziționat, afară de cazul când la dobândirea lor au contribuit ambii concubini. În acest ultim caz, fiecare dintre ei are o cotă-parte din dreptul de proprietate, a cărei mărime depinde de aportul fiecărui concubin. Astfel, dacă la cumpărarea unui automobil cei doi au contribuit în proporție egală, atunci tot în această proporție vor avea dreptul să ia bunul în cazul partajului. Dacă un anumit bun dobândit în concubinaj nu poate fi împărțit, iar foștii concubini nu se înțeleg cu referire la partaj, atunci obiectul respectiv poate fi vândut, iar suma de bani obținută va fi împărțită conform părții ce-i revine fiecăruia.

În practică, se întâlnesc și situații când concubinii cumpără împreună un bun, dar în contractul de vânzare-cumpărare e scris numai unul dintre ei. În acest caz, dacă concubinii nu ajung la o înțelegere cu referire la atribuirea cotei-părți din bunul cumpărat cu contribuția ambilor

parteneri, această neînțelegere urmează a fi soluționată de instanța de judecată. Respectiv, concubinul care sesizează instanța urmează să dovedească contribuția sa la dobândirea bunului prin orice mijloc de probă, inclusiv cu martori.

61. Poate concubinul primi prin moștenire bunurile rămase de la concubinul decedat?

Da, doar în cazul în care a fost întocmit un testament, prin care l-a înscris ca moștenitor pe partenerul său. În cazul când concubinul decedat nu a dispus prin testament ca bunurile să treacă după moarte către partenerul său de viață, acesta nu poate primi moștenirea. În situația în care se aplică normele moștenirii legale, spre deosebire de soți, concubinii nu pot fi chemați la moștenire.

62. Cum se stabilește maternitatea?

În Republica Moldova, în cazul părinților (părintelui) cetățeni străini sau apatrizi, maternitatea se stabilește și se contestă conform legislației Republicii Moldova.

Maternitatea în raport cu copilul cetățean al Republicii Moldova se stabilește și se contestă în Republica Moldova conform legislației proprii, indiferent de domiciliul copilului.

Dacă, conform legislației Republicii Moldova, este posibilă stabilirea maternității la organele stare civilă, părinții copilului care locuiesc în străinătate sânt în drept să se adreseze cu o declarație privind stabilirea maternității la misiunile diplomatice și oficiile consulare ale Republicii Moldova dacă cel puțin unul din părinți este cetățean al Republicii Moldova.

63. Cum se stabilește paternitatea?

În cazul părinților (părintelui) cetățeni străini sau apatrizi, paternitatea se stabilește și se contestă conform legislației Republicii Moldova.

Paternitatea în raport cu copilul cetățean al Republicii Moldova se stabilește și se contestă în Republica Moldova conform legislației proprii, indiferent de domiciliul copilului. Dacă, conform legislației Republicii Moldova, este posibilă stabilirea paternității la organele stare civilă, părinții copilului care locuiesc în străinătate sânt în drept să se adreseze cu o declarație privind stabilirea paternității la misiunile diplomatice și oficiile consulare ale Republicii Moldova dacă cel puțin unul din părinți este cetățean al Republicii Moldova.

Prezumția de paternitate a soțului (fostului soț) poate fi înlăturată printr-o declarație a soților (foștilor soți) depusă personal. În cazul în care soții (unul din ei) nu se pot prezenta personal, declarația se autentifică notarial și se expediază la Serviciul de stare civilă.

64. Cum se stabilește paternitatea față de copilul născut în afara căsătoriei?

Paternitatea copilului născut în afara căsătoriei poate fi recunoscută de către tatăl său printr-o declarație comună a acestuia și a mamei copilului, depusă la serviciul de stare civilă.

În cazurile când mama este decedată, declarată decedată sau dispărută ori când nu i se cunoaște locul aflării, precum și în cazul decăderii ei din drepturile părintești, paternitatea se stabilește în baza declarației tatălui și a acordului scris al autorității tutelare sau prin hotărârea instanței judecătorești dacă lipsește un astfel de acord.

În cazul în care în privința mamei este instituită o măsură de ocrotire judiciară, se aplică prevederile art.48⁵² și 48⁵³ din [Codul civil](#).

Declarația comună a mamei și tatălui copilului privind paternitatea poate fi depusă la serviciul stare civilă și până la nașterea copilului.

65. Cum și unde poate fi recunoscută benevol paternitatea?

Recunoașterea benevolă a paternității se face prin depunerea la organul de stare civilă a unei declarații comune, a tatălui și a mamei, prin care ambii confirmă că tatăl copilului este bărbatul care face declarația. Formularul declarației poate fi obținut la organul de stare civilă.

Prin depunerea declarației de stabilire a paternității mama își exprimă acordul ca bărbatul respectiv să fie recunoscut drept tată al copilului născut de ea. Declarația privind stabilirea paternității poate fi depusă la Serviciul de stare civilă: până la nașterea copilului; în momentul înregistrării nașterii copilului; după înregistrarea nașterii copilului.

Serviciul de stare civilă execută cererea privind stabilirea paternității în mod gratuit în ziua solicitării.

Recunoașterea benevolă a paternității poate avea loc și în lipsa acordului mamei, dar numai în următoarele cazuri:

- când mama a decedat;
- mama fost recunoscută de către instanța de judecată ca fiind incapabilă;
- atunci când nu este cunoscut locul aflării mamei copilului;
- mama a fost decăzută din drepturi părintești și există o hotărâre definitivă în acest sens.

Declarația de recunoaștere a paternității poate fi depusă la momentul înregistrării nașterii copilului, precum și după înregistrarea nașterii copilului.

Pentru a recunoaște paternitatea, bărbatul ce dorește să fie înscris ca tată urmează să se prezinte personal la Agenția Servicii Publice, Departamentul Serviciul de stare civilă. Dacă din motive întemeiate, persoana nu se poate prezenta la organul de stare civilă, atunci semnătura sa pe declarația de recunoaștere a paternității poate fi autentificată de persoana responsabilă din cadrul organului de stare civilă din raza teritorială în care se situează spitalul, penitenciarul, unitatea militară etc. Pentru a solicita autentificarea semnăturii, urmează a fi prezentate actul de identitate valabil și actele necesare pentru îndeplinirea declarațiilor respective.

Actul de recunoaștere a paternității produce efecte din ziua nașterii copilului, indiferent când a fost realizată această procedură.

Pentru persoanele care intenționează a recunoaște paternitatea, legea nu condiționează anumite limite superioare de vârstă (nu este specificat că persoana poate recunoaște paternitatea doar până la 75 de ani).

Dacă părinții necăsătoriți ai copilului sunt minori, dar au împlinit vârsta de 16 ani, ei pot recunoaște paternitatea, conform procedurii descrise mai sus. Părinții minori care nu au atins vârsta de 16 ani pot cere stabilirea paternității pe cale judecătorească.

66. Ce avantaje aduce stabilirea paternității?

Stabilirea paternității implică asumarea obligațiilor părintești de către tatăl copilului pe care l-a recunoscut, dar și apariția drepturilor față de acest copil. Din momentul stabilirii paternității copilului în afara căsătoriei, tata și mama dobândesc drepturi și responsabilități egale.

Stabilirea paternității aduce pentru copil următoarele avantaje:

- în certificatul de naștere acesta va avea trecut numele tatălui;
- va putea beneficia de o pensie de întreținere de la părintele față de care s-a stabilit paternitatea, dacă se solicită acest lucru în instanța de judecată sau dacă părinții încheie un contract privind plata pensiei de întreținere;
- va beneficia de relațiile de rudenie cu bunicii, unchii, mătușile și alte rude pe linie paternă;
- va obține dreptul să vină la moștenirea tatălui și a altor rude pe linia tatălui.

Pentru tatăl care a stabilit paternitatea apar următoarele avantaje:

- se va bucura de prezența copilului în viața sa, de programe de întrevederi, în cazul în care mama îi creează impedimente în contactul cu acest copil;
- va putea solicita și obține încredințarea copilului spre creștere și educare, în anumite cazuri.

67. Cum poate fi stabilită paternitatea pe cale judecătorească?

Dacă copilul este născut din părinți necăsătoriți între ei și în lipsa declarației comune a părinților sau a tatălui copilului, paternitatea se stabilește de către instanța judecătorească în baza declarației unuia dintre părinți, a tutorelui (curatorului) copilului sau a copilului însuși la atingerea majoratului.

68. Cum poate fi schimbat numele de familie și prenumele copilului care nu a împlinit vârsta de 16 ani?

În baza cererii comune a părinților (sau a unuia dintre ei), Serviciul stare civilă poate schimba numele de familie și/sau prenumele copilului care nu a atins vârsta de 16 ani.

În caz de litigiu între părinți, problema privind schimbarea numelui de familie și/sau a prenumelui copilului este soluționată de către Agenția Servicii Publice, Departamentul Serviciul stare civilă, cu concursul autorității tutelare locale în a cărei rază teritorială își are domiciliul minorul, ținând-se cont în exclusivitate de interesele copilului.

Schimbarea numelui de familie și/sau a prenumelui copilului care a atins vârsta de 10 ani se face, în toate cazurile, cu acordul acestuia.

69. Ce acte urmează a fi prezentate la autoritatea tutelară pentru obținerea avizului cu privire la schimbarea numelui copilului?

Pentru a obține avizul autorității tutelare cu privire la schimbarea numelui/prenumelui copilului, solicitantii urmează să prezinte la autoritatea tutelară următoarele acte:

- cerere în formă liberă în care urmează a fi reflectate circumstanțele din care decurge necesitatea schimbării numelui de familie și/sau a prenumelui copilului.
- actele de identitate ale părinților, în cazul în care se află în posesia solicitantului (în copie);
- certificatul de căsătorie (în copie);
- certificatul de naștere al copilului (copie);
- certificatul de divorț (în copie).

Autoritatea tutelară va examina cererea în termen de o lună. La examinarea cererii cu privire la schimbarea numelui/prenumelui copilului, autoritatea tutelară va solicita participarea ambilor părinți. Dacă copilul a împlinit vârsta de 10 ani, în cursul examinării autoritatea tutelară va discuta cu copilul în vederea elucidării opiniei sale cu referire la schimbarea numelui. Decizia autorității tutelare cu privire la schimbarea numelui va fi transmisă persoanei personal, fiind invitată la sediul instituției sau va fi expediată prin poștă. Dacă persoana nu este de acord cu decizia pronunțată de autoritatea tutelară, în termen de 30 de zile de la data comunicării deciziei, printr-o cerere prealabilă, poate solicita autorității publice emitente revocarea, în tot sau în parte, a acesteia.

70. Cu cine poate ieși/intra din țară copilul minor?

Copiii au dreptul de a ieși și de a intra în Republica Moldova numai însoțiți de unul dintre părinți sau de către tutorele/curatorul lor. Se permite ieșirea din țară a copilului cu un însoțitor (ex. împreună cu profesorul școlar când copilul merge la odihnă sau la olimpiadă într-o altă țară), desemnat prin declarație de către părinți. Declarațiile prin care se împuternicește un însoțitor pentru copil se fac la notar. În declarația prin care părinții desemnează însoțitorul copilului se indică scopul călătoriei, durata acesteia și țara de destinație.

Copii (elevii și studenții) care au împlinit vârsta de 14 ani și sunt înmatriculați la studii în instituții de învățământ din alte state, la ieșirea și intrarea în Republica Moldova, prezintă actul de înmatriculare la instituția de învățământ respectivă (ex. carnetul de student sau carnetul de note) și declarația eliberată de unul dintre părinți. Declarația eliberată de unul din părinți trebuie să fie autentificată notarial și să conțină consimțământul acestuia pentru ieșirea și intrarea minorului în Republica Moldova, cu indicarea țării de destinație, scopului călătoriei, perioadei de aflare a minorului în țara de destinație. În cazul copiilor aflați sub tutelă sau curatelă și care își fac studiile în altă țară, consimțământul tutorelui sau curatorului se certifică de autoritatea tutelară.

Declarația eliberată de unul dintre părinți pentru trecerea frontierei copilului aflat la studii în altă țară este valabilă pe o perioadă de un an de studii.

Urmează a fi reținut că modul de intrare pe teritoriul altui stat este reglementat de legislația acestuia. Astfel, unele state solicită pentru intrarea minorului pe teritoriul lor acordul ambilor părinți, expus prin declarație autentificată notarial.

71. Este necesar acordul părinților în cazul stabilirii domiciliului copilului peste hotare?

În cazul în care minorul pleacă să domicilieze în străinătate, este necesar consimțământul ambilor părinți. Consimțământul părinților cu privire la stabilirea domiciliului copilului în străinătate se exprimă printr-o declarație care se perfectează și se autentifică de către notar. În

cazul copiilor aflați sub tutelă sau curatelă consimțământul acestora cu privire la stabilirea domiciliului copilului într-un alt stat se certifică de autoritatea tutelară.

72. Cum se va proceda dacă unul dintre părinți refuză să-și dea acordul privind plecarea minorului din țară?

Dacă unul dintre părinți refuză să se prezinte la notar pentru a-și expune acordul de plecare a minorului peste hotare sau dacă părintele, tutorele sau curatorul care îngrijește copilul nu îi este cunoscut locul aflării celuilalt părinte, acesta este în drept să se adreseze instanței de judecată. În cererea de chemare în judecată urmează a fi descrise următoarele:

- acțiunile întreprinse pentru obținerea acordului celuilalt părinte la plecarea copilului din țară;
- motivele invocate de celălalt părinte în susținerea refuzului;
- scopul plecării copilului peste hotare și țara de destinație;
- alte informații relevante referitoare la caz.

Cererile ce vizează neînțelegerile dintre părinți cu privire la creșterea și educarea copiilor se examinează cu participarea obligatorie a autorității tutelare, care se expune prin aviz.

73. Cum răspund părinții pentru daunele cauzate de copiii lor?

Prejudiciul cauzat de un minor care nu a împlinit 14 ani se repară de părinți (adoptatori) sau de tutorii lui dacă nu demonstrează lipsa vinovăției lor în supravegherea sau educarea minorului. Dacă minorul care nu a împlinit 14 ani a cauzat prejudiciul când se afla sub supravegherea unei instituții de învățământ, de educație sau instituții curative ori a unei persoane obligate să-l supravegheze în bază de contract, acestea răspund pentru prejudiciul cauzat dacă nu demonstrează că el s-a produs nu din vina lor. Obligația părinților (adoptatorilor), tutorilor, a instituțiilor de învățământ, de educație, a instituțiilor curative de a repara prejudiciul cauzat de un minor nu încetează odată cu atingerea majoratului acestuia sau odată cu dobândirea unor bunuri suficiente pentru repararea prejudiciului.

Minorul între 14 și 18 ani răspunde personal pentru prejudiciul cauzat, potrivit regulilor generale. În cazul în care minorul între 14 și 18 ani nu are bunuri sau venituri suficiente pentru repararea prejudiciului cauzat, acesta trebuie reparat, integral sau în partea nereparată, de către părinți (adoptatori) sau curator dacă nu demonstrează că prejudiciul s-a produs nu din vina lor. Obligația părinților (adoptatorilor) sau curatorului de a repara prejudiciul cauzat de un minor între 14 și 18 ani încetează în cazul în care autorul prejudiciului a atins majoratul, precum și în cazul când, înainte de a fi atins majoratul, acesta dobândește bunuri sau venituri suficiente pentru repararea prejudiciului.

74. Cum se va acționa dacă părintele neglijează decizia autorității tutelare privind programul de întreveneri?

Dacă părintele ce locuiește cu copilul nu respectă decizia autorității tutelare cu referire la stabilirea programului de întreveneri, celălalt părinte este în drept să se adreseze cu o cerere instanței de judecată prin care solicită înlăturarea obstacolelor la comunicarea cu copilul. Cererea urmează a fi înaintată instanței de judecată din raza domiciliului părintelui care nu permite comunicarea cu copilul.

75. Cum se acționează când fostul/a soț/soție creează obstacole în comunicarea cu copilul?

În asemenea situații părintele căruia îi sunt create obstacole în comunicarea cu copilul urmează să se adreseze cu o cerere către autoritatea tutelară de la locul aflării copilului, prin care se solicită stabilirea unui program de întâlniri. Cererea privind la stabilirea programului de întâlniri se examinează de autoritatea tutelară în termen de o lună. În cursul examinării autoritatea tutelară va solicita explicațiile și doleanțele ambilor părinți, iar în cazul copilului ce a împlinit vârsta de 10 ani se ascultă și opinia sa. Ulterior, autoritatea tutelară va emite o decizie ce devine obligatorie pentru părintele în grija căruia se află copilul.

76. Ce presupune decăderea din drepturile părintești?

Părinții pot fi decăzuți din drepturile părintești dacă:

- a) se eschivează de la exercitarea obligațiilor părintești, inclusiv de la plata pensiei de întreținere;
- b) refuză să ia copilul din maternitate sau dintr-o altă instituție curativă, educativă, dintr-o instituție de asistență socială sau alta similară;
- c) fac abuz de drepturile părintești;
- d) se comportă cu cruzime față de copil, aplicând violența fizică sau psihică, atentează la inviolabilitatea sexuală a copilului;
- e) prin comportare amorală, influențează negativ asupra copilului;
- f) suferă de alcoolism cronic sau de narcomanie;
- g) au săvârșit infracțiuni premeditate contra vieții și sănătății copiilor sau a soțului; precum și
- h) în alte cazuri când aceasta o cer interesele copilului.

77. Cum se stabilește mărimea pensiei de întreținere pentru copii?

Cuquantumul pensiei de întreținere stabilite prin contract se determină de către părți la încheierea contractului corespunzător. Cuquantumul pensiei de întreținere pentru copiii minori prevăzut în contract nu poate fi mai mic decât cel stabilit la art.75 Codul Familiei. Modul de plată a pensiei de întreținere stabilite prin contract se determină de către părți la încheierea contractului corespunzător. Pensia de întreținere poate fi plătită sub forma unor cote-părți din salariul și/sau din alte venituri ale debitorului întreținerii, într-o sumă bănească fixă plătită periodic, prin transmiterea unor bunuri sau într-un alt mod stipulat în contract. Contractul privind plata pensiei de întreținere poate stipula îmbinarea mai multor moduri de achitare a acesteia.

Dacă lipsește un atare contract și părinții nu participă la întreținerea copiilor, pensia de întreținere se încasează pe cale judecătorească, la cererea unuia dintre părinți, a tutorei copilului sau a autorității tutelare teritoriale. Pensia de întreținere pentru copilul minor se încasează din salariul și/sau din alte venituri ale părinților în mărime de 1/4 – pentru un copil, 1/3 – pentru 2 copii și 1/2 – pentru 3 și mai mulți copii. Cuquantumul cotelor stabilite la alin.(1) poate fi micșorat sau majorat de instanța judecătorească, ținându-se cont de starea materială și familială a părinților, de alte circumstanțe importante.

În cazul în care unii copii rămân cu un părinte, iar alții – cu celălalt, pensia de întreținere plătită în favoarea părintelui mai puțin asigurat se stabilește într-o sumă bănească fixă, determinată conform art.76 Codul Familiei.

78. Cum se determină participarea părinților la cheltuielile suplimentare în favoarea copiilor?

La achitarea cheltuielilor suplimentare participă ambii părinți. Modalitatea de participare a părinților la cheltuielile suplimentare poate fi determinată de aceștia prin contract sau pe cale judecătorească. Dacă părinții doresc să încheie un contract privind achitarea cheltuielilor suplimentare, urmează să se adreseze la un notar care va elabora și autentifica contractul descris. În lipsa unui contract încheiat între părți cu referire la achitarea cheltuielilor suplimentare de întreținere a copilului, instanța judecătorească poate obliga pe fiecare dintre părinți să participe la cheltuielile generate de circumstanțe ca boala, mutilare, accident etc. Modalitatea participării părinților la cheltuielile suplimentare, precum și suma ce va acoperi aceste cheltuieli sunt stabilite de instanța judecătorească, ținându-se cont de starea materială și familială a părinților și copiilor și de alte circumstanțe importante.

79. Cine este în drept să ceară încasarea pensiei de întreținere de la celălalt soț?

Soții își datorează întreținerea materială reciprocă. În cazul refuzului de a acorda întreținere și dacă între soți nu există un contract privind plata pensiei de întreținere, dreptul de a porni o acțiune în instanța judecătorească privind încasarea acesteia de la celălalt soț îl au:

- a) soțul inapt de muncă (care a atins vârsta de pensionare sau este persoană cu dizabilitate severă, accentuată sau medie) și care necesită sprijin material;
- b) soția în timpul gravidității;
- c) soțul care îngrijește copilul comun timp de 3 ani după nașterea acestuia;
- d) soțul care îngrijește până la vârsta de 18 ani un copil comun cu dizabilități sau care îngrijește un copil comun cu dizabilități severe din copilărie, dacă acest soț nu lucrează și copilul necesită îngrijire.

Pensia de întreținere se plătește persoanelor enumerate mai sus numai în cazul când acestea nu au un venit propriu suficient, iar soțul care datorează întreținere are posibilitatea de a o plăti.

80. Cum se determină mărimea pensiei de întreținere încasate de la soț (fostul soț)?

Cuantumul pensiei de întreținere încasate de la un soț (fost soț) în favoarea celuilalt soț se stabilește de către instanța judecătorească într-o sumă bănească fixă plătită lunar. La stabilirea sumei pensiei de întreținere, se ține cont de situația materială și familială a soților (foștilor soți), de alte circumstanțe importante.

81. Când unul dintre soți (fostul soț) poate fi eliberat de obligația de întreținere?

Instanța judecătorească este în drept să-l elibereze pe unul dintre soți (fostul soț) de obligația de întreținere sau să limiteze această obligație la un anumit termen dacă:

- a) incapacitatea de muncă a soțului (fostului soț) inapt de muncă, care necesită sprijin material, este rezultatul abuzului de băuturi alcoolice sau substanțe stupefiante ori al unei infracțiuni premeditate;
- b) soțul (fostul soț) care necesită sprijin material a avut o comportare amorală în familie;
- c) soții (foștii soți) s-au aflat în relații de căsătorie cel mult 5 ani;
- d) s-a dovedit, pe cale judecătorească, că căsătoria a fost desfăcută din culpa fostului soț care necesită sprijin material.

82. Care este modalitatea de încasare a pensiei de întreținere din salariul celui ce o datorează?

Patronul este obligat să rețină lunar, în baza contractului privind plata pensiei de întreținere, autentificat notarial, sau a titlului executoriu, sau a cererii debitorului întreținerii, pensia de întreținere din salariul și/sau din alte venituri ale debitorului întreținerii și să o transmită sau să o transfere, din contul acestuia, creditorului întreținerii într-un termen de cel mult 3 zile de la data fixată pentru plata salariului și/sau a altor venituri.

83. Cum se va încasa pensia de întreținere atunci când cel ce o datorează nu are venituri?

Dacă debitorul întreținerii nu are salariu sau alte venituri, fie că acestea sânt insuficiente pentru a-și onora obligația, pensia de întreținere se va încasa din mijloacele bănești depuse de către debitor în instituțiile financiare sau transmise organizațiilor comerciale și necomerciale, cu excepția cazurilor când aceste mijloace le-au fost transmise în proprietate. Dacă debitorul nu dispune de astfel de mijloace bănești sau dacă dispune de ele, dar acestea sânt insuficiente pentru a-și onora obligația, pensia de întreținere se va încasa din contul tuturor bunurilor mobile și imobile ale debitorului care pot fi urmărite.

Urmărirea bunurilor și a mijloacelor bănești ale debitorului se face în modul prevăzut de legislația procesuală civilă.

84. Cum se determină restanța la pensia de întreținere?

Pensia de întreținere se încasează pentru perioada anterioară în baza contractului privind plata pensiei de întreținere sau a titlului executoriu, în limitele a cel mult 3 ani din momentul prezentării contractului sau a titlului executoriu respectiv. Dacă pensia de întreținere nu s-a încasat din culpa debitorului întreținerii, restanța ei se reține, pentru toată perioada anterioară. Suma restanței se determină pornindu-se de la cuantumul pensiei de întreținere stabilit de

instanța judecătorească sau de contractul corespunzător. Suma restanței la pensia de întreținere pentru copiii minori se determină pornindu-se de la salariul și/sau alte venituri ale debitorului. Dacă debitorul nu a lucrat în perioada în care s-a format restanța sau nu a prezentat actele ce confirmă salariul și/sau alte venituri ale sale, quantumul restanței la pensia de întreținere se determină de către executorul judecătoresc, pornindu-se de la salariul mediu pe țară la data determinării restanței. Dacă părțile nu sînt de acord cu suma restanței calculate sau situația financiar-materială a debitorului nu permite achitarea în condițiile indicate mai sus, ele sînt în drept să se adreseze cu o cerere în judecată pentru a se stabili suma concretă a restanței. Suma restanței la pensia de întreținere poate fi contestată în modul stabilit de legislație.

85. Cum se stabilește plata pensiei de întreținere în cazul în care cel ce datorează întreținerea își stabilește domiciliul în străinătate?

Debitorul întreținerii care își stabilește domiciliul în străinătate este în drept să încheie cu creditorul întreținerii un contract privind plata pensiei de întreținere în modul prevăzut de prezentul cod.

În cazul în care nu se ajunge la un acord, persoana interesată poate porni în instanța judecătorească o acțiune privind stabilirea quantumului pensiei de întreținere într-o sumă fixă și achitarea acesteia printr-o plată unică sau privind transmiterea anumite lor bunuri în contul pensiei sau privind determinarea unui alt mod de plată a acesteia.

86. Când se poate modifica mărimea pensiei de întreținere stabilită de instanța judecătorească sau scutirea de la plata acesteia?

În cazul în care starea materială sau familială a uneia dintre părți s-a schimbat, instanța judecătorească, luând în considerare și alte circumstanțe importante ale părților, este în drept, la cererea oricăreia dintre ele, să modifice quantumul pensiei de întreținere sau să-l scutească pe debitorul întreținerii de plata acesteia.

87. Când dispare obligația de întreținere?

Obligația de întreținere, apărută în baza contractului privind plata pensiei de întreținere, încetează în urma decesului uneia dintre părți, a expirării duratei contractului sau conform clauzelor acestuia. Plata pensiei de întreținere, în baza hotărîrii instanței judecătorești, încetează în cazurile: a) atingerii de către copil a vârstei de 18 ani sau obținerii de către acesta a capacității depline de exercițiu sub vârsta de 18 ani; b) adopției copilului care primește pensia de întreținere; c) căsătoriei descendentului inapt de muncă; d) restabilirii capacității de muncă a persoanei care primește pensia de întreținere; e) recăsătoririi fostului soț inapt de muncă care primește pensia de întreținere; f) decesului creditorului întreținerii sau al debitorului întreținerii; g) anulării hotărîrii judecătorești privind încasarea pensiei.

88. Care sunt autoritățile competente în domeniul adopției?

În Republica Moldova, autoritățile competente în domeniul protecției copilului prin adopție sînt: a) Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale (denumit în continuare *autoritate centrală*); b) secțiile/direcțiile de asistență socială și de protecție a familiei și Direcția municipală pentru protecția drepturilor copilului Chișinău (denumite în continuare *autoritate teritorială*).

Pe lângă autoritatea centrală activează Consiliul Consultativ pentru Adopții, a cărui componență și al cărui regulament de activitate sînt aprobate de Guvern.

89. Care copii pot fi adoptați?

Persoana poate fi adoptată doar pînă la împlinirea vârstei de 18 ani. Persoana care a dobândit capacitate deplină de exercițiu pînă la vîrsta de 18 ani poate fi adoptată numai în cazul în care adoptator este persoana sau familia care a crescut-o, dacă a conviețuit cu acestea nu mai puțin de 3 ani pînă la depunerea cererii de adopție.

Separarea fraților prin adopție, precum și adopția acestora de către persoane sau familii diferite sînt interzise, cu excepția cazurilor cînd această cerință contravine interesului superior al copilului. Oportunitatea separării fraților prin adopție națională sau internațională se examinează de către Consiliul Consultativ pentru Adopții în baza criteriilor, procedurilor și termenelor aprobate de autoritatea centrală.

Adopția fraților de către adoptatori din state diferite, indiferent dacă frații se cunosc sau nu, se admite doar în cazul în care s-a constatat imposibilitatea adopției fraților de către:

- a) același adoptator, indiferent de statul în care acesta își are domiciliul;
- b) un alt adoptator domiciliat în statul în care este domiciliat fratele adoptat anterior, doar dacă statul respectiv este semnatar al [Convenției de la Haga](#) sau este parte la un tratat bilateral în domeniul adopției încheiat cu Republica Moldova.

90. În ce situații se interzice adopția?

Adopția între frați este interzisă.

Adopția unui copil de către mai mulți adoptatori este interzisă, cu excepția cazului în care aceasta se face de către ambii soți simultan.

Poate fi încuviințată o nouă adopție în cazul în care: a) adoptatorul sau soții adoptatori au decedat, adopția anterioară fiind considerată desfăcută la data rămînerii irevocabile a hotărîrii judecătorești de încuviințare a noii adopții; b) adopția anterioară a încetat ca urmare a declarării nulității ei.

91. Cine sunt persoanele care au dreptul la adopție?

Adopția este permisă numai persoanelor care au capacitate deplină de exercițiu, au atins vîrsta de 25 de ani și sînt cu cel puțin 18 ani mai în vîrstă decît cel pe care doresc să-l adopte, dar

nu cu mai mult de 48 de ani. Instanța de judecată poate încuviința adopția chiar dacă diferența de vîrstă între copil și adoptator este mai mică de 18 ani, dar în nici un caz mai puțin de 16 ani. În cazul adopției este suficient ca doar unul dintre soți să aibă împlinită vârsta de 25 de ani. Adopția copilului de către soți este permisă numai în cazul în care căsătoria lor durează de cel puțin 3 ani până la momentul depunerii cererii de adopție.

Cetățenii străini și apatrizii cu domiciliul în Republica Moldova pot adopta copii în condițiile prezentei legi, conform procedurii de adopție națională, dacă domiciliază în Republica Moldova de cel puțin 3 ani pînă la depunerea cererii de adopție.

Tutorele sau curatorul, părintele educator din casa de copii de tip familial, asistentul parental profesionist au dreptul prioritar de a adopta copilul pe care îl au în îngrijire sau în plasament, cu excepția cazurilor în care el este adoptat de rudele sale de pînă la gradul IV inclusiv. Dacă persoana specificată este în același timp și rudă a copilului de pînă la gradul IV, dreptul prioritar de a-l adopta i se păstrează.

92. Cine nu pot fi adoptatori?

Nu pot adopta copii persoanele:

- a) decăzute din drepturile părintești;
- b) a căror stare de sănătate nu le permite îndeplinirea corespunzătoare a obligațiilor și responsabilităților privind creșterea și educarea copiilor;
- c) care se eschivează de la exercitarea obligațiilor părintești, inclusiv de la plata pensiei de întreținere a copiilor biologici;
- d) care au adoptat anterior copii, însă nu și-au exercitat corespunzător obligațiile părintești și sînt decăzuți din exercițiul acestor drepturi sau copilul este luat din grija lor în temeiul unei hotărâri judecătorești, fără decădere din drepturi;
- e) exonerate de obligațiile de tutore sau de curator din cauza îndeplinirii necorespunzătoare a obligațiilor;
- f) care au prezentat documente sau informații false pentru încuviințarea adopției;
- g) care au fost condamnate pentru săvârșirea unor infracțiuni intenționate: contra vieții și sănătății persoanei; contra libertății, cinstei și demnității persoanei; referitoare la viața sexuală; contra familiei și copiilor.

93. Care este procedura de adopție?

Pe cale națională procedura de adopție este reglementată de Cap. IV din Legea nr. 99 din 28.05.2010 privind regimul juridic al adopției (art. 13- 31 din Legea supra) .

94. Ce presupune potrivirea adoptatorului?

După stabilirea statutului de copil adoptabil, autoritatea teritorială de la domiciliul copilului întreprinde măsuri de selectare a adoptatorului potrivit pentru copilul adoptabil, ținând cont de interesul superior al copilului și de cererea adoptatorului.

În cazul în care copilul adoptabil se află într-o instituție socială sau într-un serviciu de tip familial, potrivirea adoptatorului se face de către autoritatea teritorială de la domiciliul copilului în comun cu managerul de caz.

În procesul determinării compatibilității adoptatorului, au prioritate:

- a) rudele copilului adoptabil;
- b) tutorele sau curatorul copilului;
- c) persoana care are în plasament familial copilul, ca părinte educator sau ca asistent parental profesionist.

Despre selectarea adoptatorului potrivit, autoritatea teritorială de la domiciliul copilului notifică autoritatea teritorială de la domiciliul adoptatorului pentru informarea acestuia.

95. Când se încredințează copilul în vederea adopției?

În termen de 5 zile de la potrivire, autoritatea teritorială de la domiciliul copilului îl încredințează adoptatorului pe o perioadă de 90 de zile, pentru adaptarea copilului cu adoptatorul și pentru constatarea compatibilității lor. Încredințarea copilului în vederea adopției se face printr-o decizie motivată, emisă de autoritatea teritorială în baza rezultatelor procesului de potrivire. Despre încredințarea copilului în vederea adopției se informează autoritatea teritorială de la domiciliul adoptatorului, care este obligată să monitorizeze evoluția copilului și a relațiilor dintre el și adoptator pe tot parcursul perioadei de încredințare, întocmind în acest sens rapoarte lunare.

Pe durata încredințării copilului în vederea adopției, adoptatorul exercită drepturile și îndeplinește obligațiile de îngrijire și de educare a copilului, cu excepția încheierii de acte juridice.

96. Cum are loc încuviințarea adopției în instanța de judecată?

Adoptatorul depune cerere de încuviințare a adopției în instanța de judecată competentă de la domiciliul copilului adoptabil pentru care a fost declarat potrivit în vederea examinării în fond a cauzei. În cazul adopției copilului de către celălalt soț, adoptatorul depune cererea de încuviințare a adopției în instanța de judecată competentă din raza domiciliului copilului adoptabil. Cererea de încuviințare a adopției urmează a fi întocmită conform art. 31 din Legea nr. 99/2010. Autoritatea teritorială prezintă instanței de judecată avizul privind adopția, întocmit în condițiile art.30 alin.(1) sau (1¹), precum și dosarul copilului.

Cererea de încuviințare a adopției se examinează cu participarea obligatorie a adoptatorului, a reprezentantului autorității teritoriale de la domiciliul copilului și a procurorului.

Adopția se consideră încuviințată la data devenirii irevocabile a hotărârii judecătorești. Autoritatea teritorială de la domiciliul copilului este obligată să comunice autorității teritoriale de la domiciliul părinților adoptivi încuviințarea adopției, expediind o copie de pe hotărârea judecătorească.

97. Cum se face înscrierea adoptatorilor în calitate de părinți adoptivi?

Adoptatorii se înscriu în actul de naștere al copilului adoptat în calitate de părinți ai lui în conformitate cu hotărârea judecătorească de încuviințare a adopției. În caz de necesitate, la cererea adoptatorilor sau a copilului adoptat care a împlinit vârsta de 10 ani, instanța de judecată păstrează datele despre părinții biologici ai copilului adoptat, fapt consemnat în hotărârea judecătorească de încuviințare a adopției. În baza hotărârii judecătorești de încuviințare a adopției, la solicitarea adoptatorilor, Agenția Servicii Publice, Departamentul Serviciul stare civilă competent operează modificările de rigoare în actul de naștere al copilului. Efectele juridice ale adopției, prevăzute de prezenta lege, survin indiferent de faptul dacă adoptatorii sînt sau nu înscriși în calitate de părinți ai copilului adoptat.

98. Cum se determină numele și prenumele copilului adoptat?

La adopție, copilului i se asigură dreptul de a-și păstra numele și prenumele. La cererea adoptatorilor, instanța de judecată poate schimba numele copilului adoptat, dacă acest fapt nu afectează interesul superior al copilului și dreptul lui la nume, atribuindu-i numele adoptatorilor sau al unuia dintre adoptatori (soț ori soție) dacă ultimii poartă nume diferite.

99. În ce condiții este permisă adopția copilului de către celălalt soț?

Adopția copilului de către celălalt soț este permisă numai în cazul în care, la data depunerii cererii de adopție, durata căsătoriei soților este de cel puțin un an.

La nivel național, copilul cetățean al Republicii Moldova, cetățean străin sau apatrid al cărui părinte este cetățean al Republicii Moldova, cetățean străin sau apatrid poate fi adoptat de către soțul părintelui său conform procedurii de adopție națională numai în cazul în care se confirmă prin acte corespunzătoare că copilul, părintele acestuia și adoptatorul domiciliază pe teritoriul Republicii Moldova de cel puțin un an la momentul depunerii cererii de adopție.

În acest sens, adoptatorul pe lângă actele anexate la cererea de adopție prevăzute la art. 14-15 din Legea nr. 99/2010 privind regimul juridic al adopției va prezenta: *și actele care confirmă că persoana nu este decăzută din drepturile părintești; nu se eschivează de la exercitarea obligațiilor părintești, inclusiv de la plata pensiei de întreținere a copiilor biologici; date pentru cei care au adoptat anterior copii, însă nu și-au exercitat corespunzător obligațiile părintești și sînt decăzuți din exercițiul acestor drepturi sau copilul este luat din grija lor în temeiul unei hotărâri judecătorești, fără decădere din drepturi; informații privind exonerarea de obligațiile de tutore sau de curator din cauza îndeplinirii necorespunzătoare a obligațiilor; confirmarea privind lipsa prezentării documentelor sau informațiilor false pentru încuviințarea adopției; lipsa antecedentelor penale pentru infracțiunile intenționate: contra vieții și sănătății persoanei; contra libertății, cinstei și demnității persoanei; referitoare la viața sexuală; contra familiei și copiilor.*

Adopția copiilor cetățeni străini se realizează cu acordul prealabil al autorităților competente ale statului al cărui cetățean este copilul.

La nivel internațional, procedura și condițiile sunt reglementate de art. 39³ din Legea nr. 99/2010 privind regimul juridic al adopției.

100. Ce este tutela și curatela copiilor?

Tutela și curatela se instituie asupra copiilor separați de părinți în scopul educației și instruirii acestora, precum și al apărării drepturilor și intereselor lor legitime.

Tutela se instituie asupra copiilor care nu au atins vârsta de 14 ani. La atingerea vârstei de 14 ani, tutela se transformă în curatelă, fără emiterea unei dispoziții suplimentare de către autoritatea tutelară.

Curatela se instituie asupra copiilor în vârstă de la 14 la 18 ani.

Tutela și curatela asupra copiilor rămași temporar fără ocrotire părintească, copiilor rămași fără ocrotire părintească se instituie prin dispoziția autorității tutelare teritoriale, în conformitate cu prevederile [Legii nr.140/2013](#) privind protecția specială a copiilor aflați în situații de risc și a copiilor separați de părinți. Tutela și curatela asupra copiilor ai căror părinți/al căror unic părinte sînt plecați/este plecat peste hotare pe un termen mai mare de 3 luni se instituie prin dispoziția autorității tutelare locale, în conformitate cu prevederile [Legii nr.140/2013](#) privind protecția specială a copiilor aflați în situații de risc și a copiilor separați de părinți.

101. Care sunt drepturile și obligațiile tutorelui (curatorului)?

Tutorele (curatorul) are dreptul și este obligat să se ocupe de educația copilului aflat sub tutela (curatela) sa, să aibă grijă de sănătatea și dezvoltarea fizică, psihică, spirituală și morală a copilului.

Tutorele (curatorul) determină de sine stătător procedeele și mijloacele de educație a copilului aflat sub tutelă (curatelă), luând în considerare eventualele recomandări ale autorității tutelare teritoriale și respectând prevederile art.62 din Codul Familiei.

Tutorele (curatorul), ținând cont de opinia copilului, poate alege instituția de învățămînt și forma de studii pe care le va urma copilul, fiind obligat să asigure frecventarea de către copil a școlii până la sfârșitul anului de învățămînt în care acesta atinge vârsta de 16 ani.

Tutorele (curatorul) este în drept să ceară de la orice persoană, inclusiv rudele apropiate, înapoierea copilului pe care acestea îl rețin fără temei legal sau fără o hotărîre corespunzătoare a instanței judecătorești.

Tutorele (curatorul) nu este în drept să împiedice contactele copilului cu rudele lui, cu excepția cazurilor în care contactele respective contravin intereselor acestuia.

Tutorele (curatorul) este obligat să locuiască împreună cu copilul aflat sub tutela (curatela) sa. Curatorul și copilul aflat sub curatelă care a atins vârsta de 14 ani pot locui separat doar cu acordul autorității tutelare teritoriale, care a dispus plasamentul planificat.

Tutorele (curatorul) este obligat să comunice autorității tutelare în a cărei evidență se află copilul informațiile privind starea sănătății, îngrijirea și educația copilului, precum și schimbarea domiciliului.

102. Cum este monitorizată situația copiilor aflați sub tutelă (curatelă) ?

Monitorizarea condițiilor de educare și îngrijire ale copiilor aflați sub tutelă se realizează de către autoritatea tutelară. Monitorizarea educației și a condițiilor de trai ale copiilor aflați sub

tutelă sau curatelă se face sistematic, obligatoriu de două ori pe an. În caz de necesitate, situația copilului aflat sub tutelă sau curatelă poate fi făcută și mai des.

După fiecare evaluare a situației copilului aflat sub tutelă sau curatelă se întocmește un proces-verbal care se anexează la dosarul copilului. Tutorele sau curatorul este obligat să țină evidența sumelor de bani primite și cheltuite pentru copil, precum și a bunurilor care i-au fost transmise spre administrare și să le prezinte autorității tutelare.

În procesul de monitorizare autoritatea tutelară poate face obiecții sau recomandări pentru tutore sau curator cu referire la creșterea și educarea copilului. În caz de depistare a unor încălcări grave, tutorele sau curatorul poate fi înlăturat de la exercitarea drepturilor și obligațiilor sale.

103. Când încetează tutela(curatela) ?

Tutela încetează atunci când copilul împlinește vârsta de 14 ani și tutorele devine curator.

Curatela încetează atunci când copilul devine major, adică împlinește 18 ani. La încetarea curatelei nu este nevoie de o decizie a autorității tutelare în acest sens.

Tutela și curatela încetează și în următoarele situații:

- copilul este adoptat;
- copilul este transmis sau luat spre educare de părinți sau unul dintre părinți;
- copilul este plasat într-o casă de tip familie, într-un centru de plasament temporar sau într-o instituție educativă ori curativă. În aceste cazuri obligațiile tutorelui sau curatorului sunt exercitate de către conducătorul instituției respective;
- copilul aflat sub curatelă s-a căsătorit și a dobândit prin căsătorie capacitate de exercițiu;
- copilul a dobândit capacitate de exercițiu prin emancipare;
- la solicitarea motivată a tutorelui sau curatorului;
- în cazul decesului tutorelui sau curatorului;
- în cazul decesului copilului aflat sub tutelă;
- ca rezultat al înlăturării tutorelui sau curatorului de la obligațiile sale, din cauză că nu și-a onorat obligațiile în modul corespunzător, a săvârșit un abuz etc.

104. Ce drepturi are victima violenței în familie ?

Victimei i se garantează apărarea drepturilor și intereselor legitime. Victima are dreptul la asistență pentru recuperare fizică, psihologică și socială prin acțiuni speciale medicale, psihologice, juridice și sociale. Dreptul la viața privată și confidențialitatea informației privind victima sânt garantate.

Victima violenței în familie are dreptul să ceară agresorului repararea, în condițiile legii, a prejudiciului material și moral cauzat prin actele de violență, iar statului – repararea prejudiciului material și moral ca urmare a neasigurării asistenței și protecției adecvate.

Victima violenței în familie căreia i s-a cauzat vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății beneficiază de o compensație financiară din partea statului pentru prejudiciul cauzat prin infracțiune, în condițiile stabilite de legislație.

Victima are dreptul la asistență juridică primară și calificată gratuită conform legislației cu privire la asistența juridică garantată de stat.

Victimei i se acordă asistență medicală de instituțiile medico-sanitare în conformitate cu [Legea cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală](#).

Viața privată și identitatea victimei sînt protejate. Înregistrarea, păstrarea și utilizarea datelor cu caracter personal privind victima se efectuează în conformitate cu prevederile [Legii cu privire la protecția datelor cu caracter personal](#).

105. Cine poate depune plîngere privind actele de violență în familie?

Pot depune cerere privind comiterea actelor de violență în familie următoarele persoane:

- victima;
- membrii de familie, în situație de criză (părinții, bunicii frații, surorile victimei);
- persoanele cu funcție de răspundere și profesioniștii care vin în contact cu familia;
- autoritatea tutelară;
- alte persoane care dețin informații despre pericolul iminent de săvîrșire a unor acte de violență sau despre săvîrșirea lor.

106. Unde se depune cererea privind comiterea unor acte de violență în familie?

Cererea despre comiterea actelor de violență în familie se depune:

- a) la organele de poliție;
- b) în instanță de judecată;
- c) la organul de asistență socială și de protecție a familiei și copilului;
- d) la autoritatea administrației publice locale.

(2) Cererea se depune la locul:

- a) de domiciliere al victimei;
- b) temporar de reședință al victimei dacă aceasta a părăsit domiciliul pentru a evita continuarea violenței directe;
- c) de reședință al agresorului;
- d) în care victima a căutat asistență;
- e) în care a avut loc actul de violență.

Cererea pentru eliberarea ordonanței de protecție se depune de către victimă personal sau prin reprezentant. În caz de imposibilitate a depunerii cererii de către victimă din cauză de sănătate, vîrstă, alte motive întemeiate, la solicitarea ei, cererea pentru eliberarea ordonanței de protecție poate fi depusă, în interesele victimei, de către organul de poliție, organul de asistență socială sau de procuror. Cererea pentru eliberarea ordonanței de protecție în interesele copilului sau ale persoanei incapabile poate fi depusă de autoritatea tutelară locală sau de procuror și în lipsa solicitării din partea victimei sau a reprezentantului ei legal.

Pentru depunerea în instanța de judecată a cererii de eliberare a ordonanței de protecție nu se plătește taxă de stat.

107. Ce înseamnă ordonanță de protecție?

Ordonanță de protecție este un act legal prin care instanța de judecată aplică măsuri de protecție a victimei. Instanța de judecată emite, în 24 de ore de la primirea cererii privind aplicarea măsurilor de protecție, o încheiere prin care admite sau respinge cererea.

În cazul admiterii cererii, instanța emite o ordonanță de protecție prin care aplică agresorului una sau mai multe dintre următoarele măsuri: a) obligarea de a părăsi temporar locuința comună

ori de a sta departe de locuința victimei, fără a decide asupra modului de proprietate asupra bunurilor; b) obligarea de a sta departe de locul aflării victimei, la o distanță ce ar asigura securitatea victimei, excluzând și orice contact vizual cu ea sau cu copiii acesteia; c) interzicerea oricărui contact, inclusiv telefonic, prin corespondență sau în orice alt mod, cu victima sau cu copiii acesteia, cu alte persoane dependente de ea; d) interzicerea să se apropie de anumite locuri: locul de muncă al victimei, locul de studii al copiilor, alte locuri determinate pe care persoana protejată le frecventează; e) obligarea, pînă la soluționarea cazului, de a contribui la întreținerea copiilor pe care îi are în comun cu victima; f) obligarea de a participa la un program special de tratament sau de consiliere, dacă o asemenea acțiune este determinată de instanța de judecată ca fiind necesară pentru reducerea violenței sau pentru dispariția ei; g) limitarea dispunerii unilaterale de bunurile comune; h) stabilirea unui regim temporar de vizitare a copiilor săi minori; i) interzicerea de a păstra și purta armă.

Măsurile de protecție se aplică pe un termen de pînă la 3 luni.